

NA ŠIROKEM MORJU

Na Veliki Šmaren, 15. avgusta, je minilo trideset let, odkar izhaja *Klic Triglava*. Leta 1948. so ga pričeli izdajati slovenski emigranti, zaposleni kot rudarji v srednji Angliji. Njegov nastanek in razvoj je bil opisan ob jubilejnih številkah ali obletnicah, tako ob stoti številki 1. septembra 1952,

ob desetletnici 23. avgusta 1958, ob dvestoti številki 3. novembra 1956, ob prehodu na ofsetni tisk, ki je 26. maja 1964 sovpadal s tristoto številko, in nazadnje ob petindvajsetletnici izhajanja 30. avgusta 1973.

PO TRIDESETIH LETIH

Ko sem pred tridesetimi leti prejel prvo številko *Klica Triglava*, sem bil prvi hip razočaran. Naslov se mi je zdel premalo "urađen", skoraj neresen; zaglavje, ki ga je narisal zdaj že pokojni Tone, se mi je zdelo okorno; tisk, razmnoženina, površen, ko pa sem sam le nekaj let pred tem, s tudi že pokojnim Zvonetom, tiskal revijo *Mi in Svet* v štirih barvah...

Toda temu prvemu, hipnemu razočaranju, je sledilo stvarno spoznanje: *Klic Triglava* je delo in izraz mojih najozjzjih prijateljev. Sam sem se tedaj odpravil čez druge klance kot oni in v hipu sem spoznal, da bo prav ta skromna razmnoženina, ki jo držim v rokah, zveza med menoj in njimi.

Trideset let kasneje sem potem prvič stopil v prostor, kjer nastaja številka za številko te naše "vezi" in zdelo se mi je, da stojim v središču bistva nas samih. Če bi imel klobuk na glavi, bi se odkril.

To namreč, kar tu nastaja, kar nas veže po vseh kontinentih že polna tri desetletja, je samo nadaljevanje tiste miselnosti, ideje, ki nas je povezala v najusodnejšem obdobju našega življenja, ko sta se majala nebo in zemlja naših sanj. Dejali so, da smo naivni, otročji; pa vendar smo se že takrat, kljub svoji mladosti, dokopali do spoznanja, da brez resnice, ki je svobodna, in brez svobode, ki je resnična, ne more biti pravega življenja. Samo mladost, ki nima niti dveh desetletij, pa je tudi lahko verjela, da sta potrebni le poštenost in predanost; samo mladost, naivna mladost, če hočete, je zmogla v času, ko je vse dihlo sovraštvo, govoriti o bratski ljubezni in narodni edinosti.

Mladost je minila, naivnost se je umaknila treznim spoznanjem, ideja in vera vanjo pa sta ostali. To vidim in spoznavam ob vsaki novi številki *klica* in to sem čutil, ko sem stal v prostoru, kjer to idejo in ta spoznanja prepuščamo črkam stavnega stroja, da jih ponesejo v svet.

Tak torej je naš *klic* po tridesetih letih — skromen morda, a prepričljiv; brez kričečih naslovov, a z močnim vplivom. In če bo nekoč prisiljen umolkneti, odmeval bo še dolgo.

Pk.

Kaj bi odgovorili, če bi nas danes, po tridesetih letih, kdo vprašal, čemu se moramo zahvaliti, da je list obstal trideset let, in to sredi majhne "britanske" emigracije, ki po večini komaj še ve, da list sploh še obstaja, tako malo naročnikov ima med njimi in toliko nasprotovanj je doživel v ranih in srednjih letih svojega izhajanja?

In drugič: čemu gre priznanje, da v list pišejo po političnem izvoru ali sedanjem prepričanju tako različni dopisniki, kot temu ni primera v vsem slovenskem novinstvu od samega njegovega začetka?

Že zgodnjo dilemo, ali naj *Klic Triglava* ostane lokalni list, predvsem za slovensko emigracijo na britanskem otočju, je razrešila srečna okolnost, da so člani 'Slovenske Pravde', iz katere je zrasla pobuda za novi list, krenili iz begunskih taborišč na razne konce sveta, če pri tem le mimogrede omenimo, da je bila usoda lokalnosti *Klica Triglava* zapečaten v tistem trenutku, ko se je iz izrazito lokalnih razlogov, pa tudi potreb, pojavil drugi list.

S tem je *Klic Triglava* moral na široko morje. Drugo dejstvo je bilo, da so bili pobudniki lista in v veliki meri tudi njegovi naročniki politični emigranti, in to v polnem in pravem pomenu teh dveh besed.

To je listu vtisnilo političen pečat, kar pa je seveda imelo to negativno posledico, da je omejilo njegovo tržišče: na "masovnost" *Klic Triglava* nikdar več ni mogel misliti. Izhod je mogel torej biti samo v politični rasti, čim širši in boljši obveščeni ter jasnosti stališč.

Nadaljnja okoliščina je bila ta, da Slovenska Pravda, ki je po nekaj letih od začetnega konzorcija prevzela lastništvo lista, ni kljub sirenskemu glasovom nikdar hotela postati politična stranka, češ da emigracija ni najbolj primerne posle za nastanek političnih strank. Nasprotno, od prve številke je bodisi zaradi daljnovidnosti ali šestega čuta prvega urednika *Klic Triglava* odprl svoje strani "Javnemu mnenju" in objavi "Pisem uredniku". To je omogočilo javno razpravo o perečih vprašanjih. Še več, vsaj posredno je to največ vplivalo na 'Slovensko Pravdo', da se je širilo njeno politično obzorje in s tem krepila neodvisnost političnega mišljenja njenih članov, ki je na 4. občnem zboru 8. avgusta 1959 kulminirala v ukinutvi prvih pravil 'Slovenske Pravde', njeno ustanovno programatsko Izjavo pa je nadomestil sklep v novih pravilih, da politični sklepi občnih zborov niso za člane več obvezni ampak veljajo samo kot priporočila.

To je potem moglo napraviti *Klic Triglava* za prvi slovenski politično neodvisen list. S tem so bila vrata še bolj na široko odprta javni razpravi, v list so pričeli pisati ljudje najrazličnejših pogledov in prepričanj, kar mu dotlej

ni bilo para v slovenskem novinstvu.

Čeprav tudi *Klica Triglava* ni brez hib, (in kdo si upa prvi vreči kamen nanj?) je vendar zdaj moč reči, da se propaganda korak za korakom vedno bolj uklanja teži dejstev in moči argumenta. In samo v tej smeri leži bodočnost *Klica Triglava*.

ČESTITAMO!

V tretje desetletje izhajanja je stopil celovški *Naš tednik*, ki je ob tej priliki izdal jubilejno številko na sto straneh z zelo pestro vsebino, številnimi intervjuji, analitičnimi članki in pregledom vseh slovenskih občin. Tako bogato jubilejno številko so omogočili številni oglaševalci, predvsem iz matične Slovenije. Objavljen je pogovor s Mitjo Ribičičem, zanimiv ne toliko, kar je povedal, ampak bolj za tisto, za kar ni bil vprašan (n.pr. glede internacionalizacije koroškega manjšinskega vprašanja) in kakor je na gotova vprašanja odgovoril odnosno se jasnemu odgovoru izognil.

Našemu tedniku od srca čestitam o k lepemu jubileju; priznavamo mu izredno vlogo, ki jo ima v okviru manjšine na Koroškem in ki jo je do vstopa v trideseto leto požrtvovalno opravljal v korist slovenske manjšine. Želimo mu, da bi tudi v bodoče uspešno vršil svoje poslanstvo, da pa pri tem ne bo nikoli pozabil, da je Svoboda nedeljiva in da kratkoročne koristi nikoli ne morejo nadoknaditi večnih idealov.

POZDRAVLJENA, 'ALTERNATIVA'!

V Trstu je pričel izhajati najmlajši slovenski list *Alternativa*, ki si je naredila nalogo "odkriti in kritično obravnavati splošne slovenske politične in druge družbene probleme", spričo dejstva, da za to nalogo "ni v vsem zamejstvu več lista ali revije", kar da je potem narekovalo novi zbornik. Življenje samo bo pokazalo, če bodo v *Alternativi* vedno dobrodošli takšni "spisi, kakršnih si druge publikacije ne upajo objaviti" in če bo list vedno dajal prednost poštenemu argumentu.

Zbornik lahko naročite pri Francetu Jezi, Via di Prosecco 2, 34016 Opicina, Trieste za ceno 2000 lir, čemur dodajte nekaj za poštno stroške.

Uredništvo

GLOBOKO SE KLANJAMO SPOMINOMA POKOJNIH
PAPEŽEV PAVLA VI. IN JANEZA PAVLA I., KI STA
V TEKU SLABIH DVEH MESECEV
ODŠLA V VEČNOST.

Nemci in Hrvati

Od političnega sodelavca

Nemške oblasti so 14. septembra izpustile iz zaporov Hrvata Stjepana Bilandića, kateremu je najbolj pretila izročitev Jugoslaviji, čeprav ga bodo Nemci klicali pozneje spet pred sodišče, da bo odgovarjal za neke manjše prekrške proti nemškemu zakonom (gl. KT 463 in 461). Čeprav je teoretično obstajala možnost izročitve, praktično ni bilo velikeverjetnosti za to, ker so okoliščine govorile v prid Bilandiću. Ne samo da so Hrvati ves čas z demonstracijami otežkočali misel na izročitev, v veliki meri jih je podpiralo tudi nemško javno mnenje, ki se je pričelo že pred časom obračati proti jugoslovanskemu režimu in s simpatijami na primer spremljati prizadevanja hrvaških nacionalistov (gl. KT 457, januarja letos).

Po drugi strani so oblasti leta na dan čudovita odkritja, kako so jugoslovanske oblasti na nazaj terorizirale svoje politične nasprotnike, jih ubijale in za uboje najemale celo nemške državljane, kot je to razkrila nemška televizija ARD. Nemci so začeli razumevati, da je nasilnost hrvaških nacionalistov v glavni meri samoobrambni odgovor na teror jugoslovanske tajne policije, ki je v začetku sedemdesetih let po načrtu širom Evrope ubijala tako hrvaške kot srbske politične emigrante – v prvi in glavni meri zaradi njihovega političnega delovanja, ki v tisti dobi, z zelo redkimi izjemami, ni imelo nobenega priokusa po kakšnem terorizmu. Bralci *Klica Triglava* se bodo morda spomnili, kako so v tistih časih naši sodelavci pripravili izčrpno poročilo o takratnih udbaških umorih širom Evrope, poročilo, ki smo ga potem v angleškem prevodu razposlali na številna mesta v tujini.

Vse to je zdaj znova prišlo na dan; Jugoslovani so želi vihar, ko so hoteli sejati veter.

Brandt na Bledu

Da tu ni šlo recimo samo za nemško Desnico, dokazuje intervju, ki ga je imel Bogdan Pogačnik, urednik ljubljanskega *Dela* "za posebne naloge", z bivšim nemškim kanclerjem Willijem Brandtom, ko je ta preživel svoj dopust na Bledu, in ki je znan po svojih simpatijah do Titovega režima.

Takole je Pogačnik formuliral svoja vprašanja dr. Brandtu:

"Ali boste v Nemčiji uspeli proti desnim mahinacijam in hkrati proti terorizmu na skrajni levi? Kako gledate na pojave takega nacionalističnega terorizma, kot je konkretno ustaški? Ali je pri tem možno, da nekateri nemški škofje še vedno nekje zagovarjajo ustaške teroriste? Kako po drugi strani pojasnjujete, da kljub nasilju še vedno levi terorizem pri vas opravičujejo nekateri mladi izobraženci oziroma pisatelji? Ali je vaša demokracija dovolj močna, da bo vse to obvladala, ne da bi sama omejevala svobodo?"

In takole je dr. Brandt odgovoril Pogačniku:

"Načeli ste pomembno temo, ki zasluži našo skrb. Ni še dolgo tega, ko so naši dobri prijatelji iz drugih dežel podvomili, ali je pravilno, če imenujemo levi terorizem pri nas in v Italiji - naj se dotaknem samo teh dveh dežel - enostavno kar tako, brez bolj specifičnih opredelitev. Zelo močno so dopovedovali, da je treba pri ocenjevanju akcij posameznikov ali skupin izhajati iz njihovega političnega okolja, čemur gotovo ni oporekati. V razpravi, ki jo načenjamo bodisi z vašega stališča v Jugoslaviji ali pri nas, je zato spet v povsem drugih okoliščinah z drugačnimi elementi, kot so bili v onih dveh kategorijah, nekoliko težko najti vzajemne primerjave. Toda poskušal bom biti konkretnjši. Nemški škofje lahko govorijo zgolj zase. Jaz v njihovem imenu ne morem govoriti. Verjetno je pri delu tistih, ki živijo zunaj svoje dežele, ki so po svojem rojstvu prišli iz Jugoslavije, odigralo svojo vlogo tudi njihovo versko ozadje. Naposled tudi ni nobena skrivnost, ki bi jo morali varovati, če povem, da marsikateri človeka ali kategorijo ljudi še vedno plašijo predstave hladne vojne, ki se krotovičijo dlje, kot bi človek verjel. Ono glede izobražencev ste me skoraj vprašali preveč, a mogoče nisem nemško razpravo dovolj zasledoval, vendar pa povsem priznam, da je glede tega veliko več zmede, kot bi je lahko bilo. Iz vsega tega pa vendar izhaja da se je treba proti terorizmu nasploh bojevati, ne glede na takšno ali drugačno iz časa se razvijajočo specifičnost ozadja."

Debata v Beogradu

Ves ta politično-moralni poraz je nujno moral odmevati ne samo po hodnikih centralnega komiteja ZKJ ampak tudi v dvorani zvezne skupščine v Beogradu. *Tanjug* je 20. septembra izdal to-je obvestilo:

"V skupščini SFRJ so danes opozorili, da bo treba svetovno javnost bolj vsestransko seznaniti z značajem protijugoslovanske politične emigracije, ki se skuša predstaviti kot nekakšno disidentško gibanje. Na seji komisije za informacije je bilo predlagano, da bi izdelali publikacije, v katerih bi prikazali genezo nastajanja kvizlinskih organizacij in zločine, ki so jih zakrivali četniki, ustaši, balisti in vsi dtugi kvizlingi. Te publikacije naj

Nadaljevanje članka na zadnji strani

EMIGRANTSKE OTROČARIJE

1.

Že pred leti sem v KLICU TRIGLAVA v članku "Sunt pueri, pueri, puerilia tractant" (Ciceronov izrek) predočil naši emigraciji, posebno pa hrvaški, da uganjajo otročarije.

Pretekla so leta in te otročarije se nadaljujejo še v hujši meri. Tako beremo, da posluje v Chicagu, v severni Ameriki, hrvaški parlament, ki si je na papirju prilastil skoraj pol Jugoslavije in na tej fikciji uganja stvari, ki pritičejo samo dejansko svobodni in suvereni državi, ki ima tudi svoje ozemlje. Pa tudi resnično obstoječa suverena država bi se presneto premislila zbijati takšne otroške enunciacije kot jih zganja takozvano narodno vijeće. Tako je dalo to vijeće svojim uradom v Chicagu nalog, da se sporoči bolgarski vladi, da je hrvaško narodno vijeće odločilo, da pripada Makedonija Bolgarski, nadalje je bil dan nalog, da se sporoči Albaniji, da jugoslovansko Kosovo pripada Albaniji. Vsakdo bi mislil, da gre za neumne šale, toda doričniki, ki so to odredili, mislijo resno. V tem je ravno tragika.

Člani tega vijeća so v Avstraliji odprli poslaništvo neobstoječe hrvaške države; tudi deputacija je šla na sovjetsko poslaništvo; pa so se začudili, ko niso bili sprejeti.

Nekaterniki so izdajali ali še izdajajo potne liste za neobstoječo hrvaško državo; vsako leto se obhaja obletnica zloglasne NDH, katere zločini so znani vsemu svetu in jih še danes ves svet obsoja.

Tako bi lahko naštel celo vrsto takih, milo rečeno, otročarij; od teh se mi zdi najbolj huda ona, ko se pojavljajo v hrvaški emigraciji neprestano posamezni ki, pa tudi skupine, ki stoje na stališču, da je Sovjetska zveza tista, na katero se morajo Hrvati nasloniti, češ, da bo ta pomagala ostvariti suvereno in neodvisno hrvaško državo.

Ta bizarna ideja kaže, da so mnogi emigranti v zvezi s sovjetskimi agenti. Videti je, da je neinformiranost o tem, kakšno narodnostno politiko vodi Sovjetska zveza do svojih narodov, popoln tabu pri mnogih emigrantih.

Zato ni odveč, da o tem kaj spregovorim;

Pri dosedanjih malih spremembah v Sovjetski zvezi ostaja temeljsovjetskega režima komunizem kot političen režim in gospodarski sistem in ideokracija ateizma kot svetovni nazor in kot sistem vzgoje. Prevladovanje poudarjenega ateizma moramo posebno vzeti v poštev, kadar govorimo o različnih narodih Sovjetske zveze.

Takoj po izbruhu revolucije leta 1918 so si bili boljševiški vodje svesti in edini v tem, da bodo dobili in obdržali oblast le tedaj, če se jim bo posrečilo pri več kot sto neruskih narodih rešiti dva glavna problema: agrarni in nacionalni. Zato so se boljševiški vodje nadvse trudili, da si pridobijo simpatije in podporo različnih

narodov. Nadeli so si masko prijatelja različnih narodov in njih prvi korak je bil, da so bile za sovjetsko narodnostno politiko določene sledeče smernice: enakost in suverenost za narode Sovjetske zveze in pravica samoodločbe za vsak narod, bodisi da hoče kakšen narod svobodno zapustiti Sovjetsko zvezo ali pa ustanoviti svojo lastno državo. Anulirale so se vse omejitve in narodnostne diskriminacije in vsak narod se odslej lahko svobodno razvija na sovjetskem ozemlju.

Komaj so boljševiki postavili ta načela, so imeli že v mislih mentalno rezervacijo, ki pravi: kakor vse v svetu, tako se spreminjajo tudi okolnosti in sklep, ki je imel v danem času svojo upravičenost, postane lahko kasneje kot neprimeren za sovjetsko oblast. To se pravi, da komunistična stranka svoje narodnostne politike nikdar ni smatrala kot namen, marveč samo kot uspešno sredstvo za uresničenje glavnega cilja, to je za konsolidacijo sovjetske države in pa uresničenje marksizma.

Kaj kmalu so se pojavile uradne razlage za pravico do samoodločbe in za izstop iz Sovjetske zveze; razočarani narodi so bili podučeni, posebno od strani Stalina, ki je bil pri izbruhu revolucije komisar za narodnostne zadeve, da ne gre pozabiti, da obstoji poleg pravice do samoodločbe tudi pravica delavskega razreda na utrditev njegove oblasti, oziroma proletarske diktature.

Tej pravici pa je pravica do samoodločbe podrejena. Nedopustno je tedaj, da bi pravica na samoodločbo bila ovira pravici delavcev na diktaturo.

Navzlic temu sovjetske oblasti zmeraj poudarjajo, da so narodnostni problem v vsej Sovjetski zvezi že rešili in da lahko ta narodnostna politika služi vsemu svetu za vzgled.

Skozi 1000 let do oktobrske revolucije ni bil pravi Rus tisti, ki je govoril ruski kot svoj materni jezik, marveč tisti, ki je pripadal k pravoslavni veri. To so boljševiki odpravili in danes je prav obratno.

Komunistična ideologija je ustvarila novo nacijo v Sovjetski zvezi. Ta ateistična sovjetska nacija je nosilec sovjetskega imperializma in Sovjetska zveza je postala neka vrsta etničnega talilnika - melting pot - slično kot so Združene države severne Amerike.

Temu odgovarjajoče so ustvarili pojem sovjetskega naroda kot ga danes tudi uporabljajo. Pri tem novem sovjetskem narodu kakšne rase ali vere ne igrajo nobene vloge.

Zato je komunistična stranka proti vsakemu pojavu kakšne nacionalne posebnosti ali prenapetosti, proti vsaki pretirani pozitivni "reakcionarnih" ali "zaostalih" običajev pod masko narodne tradicije.

Narodom Sovjetske zveze so za to poklicani faktorji pojasnili, da deluje sovjetska federacija na načelu demokratskega centralizma, medtem ko so se republike, ki so se priključile tej federaciji, prostovoljno odpovedale kakšnim posebnim pravicam na škodo središča federacije. Vse to pa služi stabilizaciji diktature proletariata.

Narodnostna politika Sovjetske zveze ima dvojno lice. Na eni strani se sovjeti ponašajo, da je cela vrsta malih narodov dobila prvič svoje alfabete, svojo slovnico in literaturo; sploh možnost za svoj obstanek. V šolah da se poučuje v več kot 60 jezikih.

Toda istočasno se uveljavlja v sovjetski narodnostni politiki načelo, da oblasti podpirajo narodno kulturo in tradicijo narodov samo pod izrecnim pogojem, da dotični narod pri razvoju svoje kulture ostane zvest prijatelj in občudovalec ruskega naroda in njegove kulture in da se nič ne zgodi, kar bi škodovalo Sovjetski zvezi; da je zmeraj v vseh vprašanih merodajna centralna oblast v Moskvi in da pravice ruskega jezika kot glavnega jezika ne smejo biti v kakršnemkoli oziru omejene. Kajti ruski jezik, da je najbogatejši jezik, ki je sposoben največjega razvoja. Za ruskega človeka je ruski jezik velik in mogočen jezik, jezik svobode in resnice. Ruski jezik je jezik ljudstva, ki se je prvo dvignilo proti imperializmu in ki je ustanovilo sovjetsko oblast. Ruski jezik je jezil socialistične revolucije. Tako argumentirajo različni sovjetski ideologi, kot na primer D. I. Česnikov.

Po drugi svetovni vojni je prišlo med drugimi pod sovjete 4 milijone Poljakov, 4 milijone Malorusov (Ukrajincev) in dva milijona Belorusov. En in pol milijona, teh Poljakov se je preselilo v od Nemcev zapuščene kraje. Ostala sta še dva in pol milijona Poljakov v Sovjetski zvezi. Sovjetsko uradno štetje je naštel v Sovjetski zvezi še samo 400.000 Poljakov. Ostala dva milijona sta že izginila v takozvani "nacionalni konsolidaciji".

Sovjetska komunistična stranka zmeraj poudarja, da je: kar se tiče narodnostnega problema, proti vsaki prostovoljni ali pa oktroirani asimilaciji in da je ta problem za narode Sovjetske zveze prenehal obstajati.

Na videz bi se moglo skoraj verjeti, toda v resnici je drugače. Tako se je uradno ustvarila možnost, da se mladinci, ki so dosegli 16 let, vpisejo na "lastno pobudo" (za kar skrbi Komsomol) v potnih listih kot Rusi, s čimer so se priključili velikemu ruskemu narodu: to se smatra kot praktičen način in važen pogoj, da se premagajo preostanki ozkosrčnega nacionalizma.

2.

Že dolgo uživa ruska etnografija priznanje vsega znanstvenega sveta in je postala zaradi svojih preiskovalnih metod in radi svojih uspehov vzor za druge dežele. Ona se bavi s socialno strukturo Mongolov, z etnogenezo Tartarov s pomočjo antropologije in vrši obširna raziskovanja nekapitalističnega razvoja 26. severnosibirskih narodov. Ruska etnosociologija se intenzivno bavi z navadami in običaji kirgiških naselbin, se bavi tudi s kolektivnimi zakoni Tungozov, se bavi s samanizmom (vera v duhove), totenizmom (vera v neki totem) in z paleontološko zdravilno umetnostjo.

Etnografija prevzame delo za ustvaritev alfabeta, slovnice in elementarnih učnih knjig za neruske narode. Ruska etnografija se bavi z antropologijo, s politično geografijo in s sorodnimi vedami.

Rusifikacija je danes spretno postavljena na znanstveno podlago.

V sovjetski etnografiji se v zadnjih letih mnogo govori o "nacionalni konsolidaciji". S tem se označuje postopek, s katerim se posamezni narodi in etnične skupine združijo v večje skupno ljudstvo. Še pred krat-

kim so našeli v Sovjetski zvezi 116 narodov. Sovjetski znanstvenik Tokarev je izdal nov etnografski zemljevid, ki zaznamuje še samo 86 narodov. Toda skrženo število narodov pojasni Tokarev na kratko: v življenju sovjetskih narodov igra fenomen "narodne konsolidacije" veliko in važno vlogo.

Tako je na primer uzbeški narod dobil prvič v svoji zgodovini skupno ime, ko so se v en narod združili Sarti, Buhari, Kivinci, Kipčani in Kuraminci. Isto se je zgodilo s Tadžiki, ko so se združili Vhanci, Sugnanci, Jazgulenci in še drugi. Prav isto se je zgodilo pri Kirgizih in Karapalkih. Iz Tarancev in Karazgarov so nastali Ujguri in tako naprej. Avtor Tokarev pravi, da je to zdravo in naravno združenje in pozitivna rešitev nacionalnega vprašanja, katere promotor je sovjetska komunistična stranka. To pomeni, komunistična stranka v Moskvi centralno združuje narode, kakor se ji zdi primerno za olajšanje rusifikacije.

Tako se na znanstveni način pospešuje rusifikacija z asimilacijo, z akulturacijo, in posebno pa še z mešanimi zakoni, ki dosežejo ponekod že 40%, kar vse pade pod pojem "nacionalne konsolidacije".

Najbolj so prizadeti židje, katerih je po njihovi lastni trditvi še okoli tri milijone v Sovjetski zvezi. Danes že več kot 80% Židov izjavlja, da so Rusi. Židje sami označujejo to kot "galopirajočo asimilacijo". Tiste del Židov, ki se priznava še za Žide, bije obupen boj kot disidenti z zahtevo, da se jim dovoli izselitev iz Sovjetske zveze, kajti samo izselitev jih more rešiti asimilacije.

Pri Židih pride še posebno v poštev uradni ateizem, preko katerega je asimilacija lažja. Židovska inteliganca je v veliki večini ateistična in tako je asimilacija lažja, ker vera ni več nobena ovira. Če se te Žide vpraša, kako to, da se ne držijo več židovskega - jiddisch - jezika in svoje vere, odgovore stereotipno: Njet nadobnosti - ni potrebno.

Sovjeti sami polagajo veliko važnost na to, da Židje popolnoma utonejo v ruskem morju, ker njihove sposobnosti nujno potrebujejo, posebno pri rusifikaciji.

V sovjetskem atomskem centru je na delu 17% Židov, ki pa so že vsi Rusi, ker sicer ne bi imeli dela v tem centru.

V Ukrajini je še nad 700.000 Židov, toda pri zadnjem štetju se je že čez pol milijona Židov vpisalo kot Rusi. S tem so postali Židje popolnoma enakopravni z ruskimi prebivalci in posebno na šolah igrajo ti poruseni Židje važno vlogo.

Kot so bili Židje pred prvo svetovno vojno in še kasneje v srednji, v vzhodni in v južni Evropi paralelno z nemškimi nacionalisti nositelji germanizacijskega vala proti vzhodu in jugu, tako so oni danes glavni rusifikacijski faktor v Sovjetski zvezi.

V Belorusiji je 40% uradnikov Židov, ki so pa postali že Rusi in skrbijo sedaj za to, da bo rusifikacija Belorusov rapidno napredovala. V Ukrajini je na univerzah skoraj polovica študentov Rusov, čeravno so Rusi v veliki manjšini v Ukrajini. Ti študenti so skoraj vsi rusificirani Židje.

Značilna sta nadalje sledeča primera v zadnjem času.

Georgijska republika je dobila novo ustavo, katero so seveda sestavili v Moskvi. Ko so jo dobili v Georgijo, so tamkajšnji funkcionarji ugotovili, da v ustavi ni nobene določila o tem, da je georgijski jezik enakopraven z ruskim. To je izzvalo ogorčenje in je prišlo celo do neredov. Iz Moskve je prišlo sporočilo, da so na to "pozabili". Aserbidžanska republika je pred leti dobila vse pravice za svoj jezik in kulturo in je bila latinica določena za njihov pravopis. Pred kratkim je prišel ukaz, da se latinica ukine in uvede cirilica, ker to služi "nacionalni konsolidaciji".

Pred kratkim so bili v Aserbeidžanu ubiti notranji minister in njegova dva pomočnika. Njihova imena so Arif Geidarov, Saladin Kijasimov in Asis Safihamov. Kot je razvidno imajo komunistični funkcionarji že rusificirana imena.

V Sovjetski zvezi v narodnostnih zadevah najprej vse obljublja, na kar začnejo s počasnim demontiranjem v interesu takozvane "nacionalistične konsolidacije".

3.

Kar se tiče balkanskih narodov, obljublja sovjetski agenti vsakemu narodu vsemogoče. Tako so tudi Hrvatoma obljubili in še obljublja samostojno hrvaško državo z Bosno in Hercegovino vred. Albanskim beguncem iz Jugoslavije obljublja, da bo Kosovo priključeno Albaniji, ko se pričakuje zopetno zблиžanje Albanije s Sovjetsko zvezo. Srbom se zagotavlja, da Kosovo ostane večno srbsko. Makedoncem se obljublja posebna država, ki bo obsegala jugoslovansko Makedonijo in ozemlje tja do Soluna, katero bo odvzeto Grčiji. Bolgariji, da bo makedonska država kasneje združena z Bolgarijo, nakar bo Bolgarija najmočnejša država na Balkanu. Sovjetske agente nič ne moti, da so njihove obljube med seboj v očividnem nasprotju, kajti zmeraj se najde zadosti koristnih budal, ki navzlic temu verjamejo.

Tisti, ki verjamejo sovjetskim agentom, seveda ne poznajo že čez 2000 let starega izreka: "Timeo Danaos et dona ferentes" - Boj se Danajcev, čeprav prinašajo darove.

Kdor išče zaslombo pri Sovjetih, si mora biti svest, da je vsaka sovjetska pomoč neizogibno povezana s tem, da Sovjeti dobe popolno oblast nad deželo, na katero se njihova propaganda nanaša.

Kaj bi se zgodilo z Hrvati, ko bi dobili samostojno Hrvaško (?) iz rok Sovjetov. ?

Prvo bi bilo, da bi se uniati - grkokatoliki morali takoj priključiti pravoslavni cerkvi. Sovjeti, čeprav ateisti, se poslužujejo pravoslavne cerkve za svoje cilje, kajti cilj posvečuje sredstvo. Zgodilo bi se točno, kar se je zgodilo v Galiciji, v Bukovini, v Podkarpatski Rusiji in v Romuniji. Miljoni uniato so bili vključeni v pravoslavno cerkev in kjer je bil odpor, so bili duhovniki, deloma pobiti, en del je zbežal na zapad, en del pa se je vdal. V Hrvaški bi se tako število pravoslavnih povečalo, česar se hrvaški državotvorci najbolj boje.

Kmalu bi se začelo uporabljati načela demokratičnega centralizma, nacionalne konsolidacije in ateizma. Ker Sovjeti poznajo okolnost, da so Hrvati katoliki in Srbi pravoslavni, bi takoj uveljavili načelo ateizma;

tako odpade glavna razlika med Srbi in Hrvati, ker vera ne igra nobene vloge več. To je torej en narod in je samo vprašanje, kakšno novo ime bodo Sovjeti temu narodu sedaj dali, slično kot so to storili pri Uzbekih, Kirgizih, Ujgurih in drugih.

Širokogrudno bo še nadalje dovoljeno hrvatovanje in srbovanje, toda samo v folklorne namene, v cerkvi, pri poročnih pojedinah in pri slavah itd.

Zakaj ne bi tudi balkanski narodi posnemali prej navedeni način združevanja ?

Imamo Velikoruse, Beloruse, Maloruse (Ukrajince) in zakaj ne bi imeli še Jugoruse. To bi odgovarjalo velikopotezni sovjetski narodnostni politiki.

PRAVDA v Moskvi bi nekega dne prinesla članek, da so se balkanski narodi, ki so dosedaj obstajali pod imeni Slovenci, Hrvati, Srbi, Makedonci in Bolgari, združili v eno nacijo in so navdušeno sprejeli predlog centrale v Moskvi, da se odslej imenujejo Jugorusi. S tem bo konec tistim razprtijam, ki so ovirale napredek teh ljudstev, razprtije ki so bile nepomembne narave in ki so služile samo imperialistom v njihove temne namene.

Članek v PRAVDI bi še posebno poudarjal junaško preteklost Hrvatov, Srbov in Bolgarov, in vse to, kar je bilo pozitivnega v preteklosti, bo sedaj v skupni bodočnosti povečalo moč in slavo sovjetske nacije, ki je združena pod rdečo zastavo s svojimi brati na Balkanu.

Kmalu bi tudi prišel dekret, da se uvede za vse balkanske narode cirilica, ker jo uporablja že itak večina prebivalstva. Vse to in nekaj sličnega bi se zgodilo Hrvatoma in drugim balkanskim narodom popolnoma v skladu z rusifikacijsko politiko v Sovjetski zvezi.

Navedel sem le majhen drobec tega, kar se dogaja v Sovjetski zvezi v narodnostnem oziru in kar bi naj dalo pobudo tistim, ki polagajo nade v velikodušnost Sovjetske zveze za ustanovitev hrvaške države, da se predhodno poduče o narodnostni politiki Sovjetske zveze.

Na koncu bi omenil še samo to: kakšni možgani morejo to biti, ki si predstavljajo, da bi strogo ateistična Sovjetska zveza mogla botrovati pri ustanovitvi kakšne samostojne hrvaške države, ki bi bila strogo katoliška država in njena zunanje-politična tendenca u-merjena k ustvaritvi srednjeevropske državne zveze med katoliškimi državami; Avstrijo Slovaško, Madžarsko in Hrvaško, katera ozemlja so povrh vsega že več ali manj v oblasti Sovjetske zveze ali pa vsaj pod njenim vplivom in hudim pritiskom.

Ko prihajajo vesti, da je Bolgarija uradno predložila Sovjetski zvezi, da postane njena 16 republika, ni potrebno mnogo fantazije, kam vodijo zgoraj opisane emigrantske otročarije.

UMOR V LONDONU

Britanski Scotland Yard je potrdil, da je bil bolgarski sodelavec in napovedovalec BBC v Londonu Georgi Markov umorjen z metalno kroglico poldruga milimetra velikosti, ki je vsebovala strup, in je bila "po nesreči" zapičena v njegovo nogo. Bolgarska tajna policija je pod sumom. Poskus takega umora je bil storjen tudi v Parizu.

BOLGARI IN MAKEDONCI

Od našega sodelavca

Med tem ko so na koroško vprašanje v Jugoslaviji spet domala pozabili, čeprav se položaj koroških Slovencev ni izboljšal, je makedonsko vprašanje spet v ospredju, čeprav se položaj ni poslabšal. Povod je dal bolgarski predsednik Živkov s svojim predlogom 15. junija v Blagojevgradu o izjavi glede nedotakljivosti meja (KT julija).

Grličkov obtožuje

Aleksandar Grličkov je 15. julija govoril v Resnu v Makedoniji in se je dotaknil tudi Bolgarije, kjer "kljub neizpodbitnim zgodovinskim dejstvom" še vedno zanikajo obstoj makedonske narodnostne manjšine, kakor tudi samoniklost makedonskega naroda in njegov obstoj. "S tem pa, ko zanikajo obstoj naroda, ki spada v okvir Jugoslavije, ko temu narodu skušajo danes pripisati nekakšen 'bolgarski etnični značaj', si tega ne moremo razlagati prav nič drugače, kot da gre za trajno pretvezo, katere ozadje so ozemeljske težnje Bolgarije po SFRJ, v tem pa je tudi bistvo politike, ki jo ima danes sosednja Bolgarija do naše države. In tega bistva ne morejo zastreti nobene dimne zavese raznih formalnih deklaracij in vsa druga propaganda."

Grličkov ki je sam Makedonec, je obtožil Bolgarijo, da izvaja "politiko nasilne asimilacije pripadnikov makedonske narodnostne manjšine", o čemer pričajo uradne statistike. "Danes obravnavajo makedonsko narodno zavest v Bolgariji kot kriminalno dejanje in protidržavno delovanje." Hkrati si prisvajajo zgodovinske in kulturne vrednote makedonskega naroda. V tretjih državah skušajo preprečiti otvoritev katedre za makedonski jezik, izdajo ali prodajo knjig. "Vztrajno negujejo velikobolgarske pretenzije", tako da je "zares težko razumeti NR Bolgarijo kot socialistično državo in bolgarsko KP kot marksistično partijo", da še zmeraj negujeta ideje, "katerih težke posledice so že večkrat tragično okusili narodi Balkanskega polotoka".

O Živkovem predlogu slovesne deklaracije o nedotakljivosti meja je Grličkov dejal, da "povsem ignorira osnovno sporno vprašanje jugoslovansko-bolgarskih odnosov, to je vprašanje vrnitve zakonitih narodnostnih pravic makedonski manjšini v Pirinski Makedoniji." Zato ga "ni mogoče oceniti kot konstruktivnega. In to bolgarsko vodstvo dobro ve." Predlog "je preračunan na določene propagandne učinke... Na stvarno reševanje spornih vprašanj pa bolgarsko vodstvo očitno ni pripravljeno." Razvoj dobrih odnosov ni pogojen z rešitvijo položaja makedonske manjšine in Jugoslavija si prizadeva za izboljšanje sodelovanja, pri katerem je prišlo do nekega napredka. Toda sodelovanje bi bilo lahko mnogo širše, če bi reševali vsa vprašanja v jugoslovansko-bolgarskih odnosih, vključno pravice manjšine. Ker pa v Bolgariji vztrajno zanikajo obstoj makedonske narodnost-

ne manjšine, ker nasprotujejo makedonksemu narodu in socialistično republiko Makedonijo praktično razglašajo za bolgarsko, ker oživljajo velikobolgarska nacionalistična pojmovanja, kdo naj potem v Jugoslaviji še verjame v resnično pripravljenost Bolgarije, da se odreče ozemeljskim apetitom po Jugoslaviji? Nihče!" je vzkliknil Grličkov.

Bolgarska deklaracija

Po junijski izjavi jugoslovanskega zveznega sekretariata za zunanje zadeve (KT julija) je prišla na vrsto Bolgarija z izjavo zunanjega ministrstva, ki so jo izdali 24. julija. Bolgari označujejo jugoslovansko izjavo za "provokacijo" in zagotavljajo, kot je ob taki priliki navada, da so pripravljeni razvijati odnose med partijama in državama na političnem in gospodarskem polju v interesu izgradnje socializma. Tokrat se ne izogibajo spornemu vprašanju, ampak na dolgo obdelujejo jugoslovanske zahteve glede takoimenovane makedonske narodne manjšine v LR Bolgariji". Na kratko povedano, po njihovem mnenju te manjšine sploh ni.

Prvič Bolgari "nečelno" trdijo, da vprašanja narodnosti v Bolgariji rešujejo njeni državljani, ki imajo do tega izključno pravico. Vsakršno odločanje o narodnostni pripadnosti od zunaj zavračajo kot "vmešavanje v notranje zadeve."

Drugič bolgarska izjava ponavlja, da Makedonci kot naroda ni bilo ne v srednjem veku niti med narodnim preporodom v 19. stoletju. Bolgarski značaj slovanskega prebivalstva Makedonije med preporodom je znano dejstvo in Bolgari v Makedoniji so bili med najbolj aktivnimi pri vzpostavljanju bolgarskega naroda. Torej je "popolnoma neosnovano" govoriti o makedonski manjšini v Bolgariji. Bolgari poudarjajo, da se to tiče le Bolgarije, s čemer posredno zavračajo jugoslovanske obtožbe, da bi si radi prilastili Makedonijo ob Vardarju. Priznanje Makedoncev jim sicer v vsej dolgi izjavi ne gre z jezika, toda velikodušno omenjajo SR Makedonijo v Jugoslaviji in izjavljajo, da LR Bolgarija strogo spoštuje načelo nevmešavanja v notranje zadeve drugih in priznava obstoječo stvarnost v SFRJ. Da ne bi kdo narobe tolmačil te velikodušnosti, še enkrat pribijajo, da se je prebivalstvo v blagojevgradskem okraju (v Pirinski Makedoniji) vedno čutilo Bolgare in da mora SFRJ priznati to stvarnost.

Dozdaj so se Bolgari sramežljivo izogibali razprav o vprašanju, kako je bilo mogoče, da sta prvi povojni ljudski štetji v Bolgariji pokazala krepko makedonsko manjšino, ki se je pozneje razblinila v nič. V tej izjavi trdijo, da je proti koncu zadnje vojne Jugoslavija sprožila zahtevo za priključitev pirinske pokrajine. Bolgarija se je znašla "v težkem mednarodnem položaju" glede priprav za južnoslovansko federacijo (očka Stalina ne omenjajo). Ob "kršenju leninističnih načel" in ob hudem pritisku so sprožili kampanjo, da bi med tamkajšnjim prebivalstvom vzbudili nebolgarsko zavest, kar je pripeljalo k rezultatom dveh štetij, na katera se Jugoslavija neprestano sklicuje. Toda čim so se prebivalci lahko spet svobodno opredelili, so se jasno izjavili za Bolgare. Zato za Bolgarijo "to ni odprto vprašanje".

Tretjič Bolgari posredno zavračajo jugoslovanske

pritožbe, da si prilaščajo makedonsko zgodovino. Po njihovem mnenju je treba prepustiti zgodovino znanosti in zgodovinarjem, ki naj se o njej pogovarjajo na bilateralnih sestankih.

Bolgarji končno zatrjujejo, da so vedno pripravljene na pogajanja, a obtožujejo jugoslovansko stran, da se je v pogajanjih leta 1976 in 1977 pokazala nekonstruktivno. Ponavljajo Živkovo ponudbo o jamstvu meja in odrekjanju od ozemeljskih zahtev in obtužujejo Jugoslavijo, da postavlja kot pogoj, naj Bolgarija prizna "makedonsko manjšino", kar je "popolnoma nesprejemljivo". Vprašujejo, kako se jugoslovansko stališče do sosedne Bolgarije "sklada z vlogo SFRJ v gibanju neuvrščenosti" in z načeli o spoštovanju neodvisnosti, nevmešavanja v notranje zadeve in ozemeljske nedotakljivosti. Ob koncu Bolgarji zatrjujejo, da zvesto nadaljujejo politiko Georgija Dimitrova, ki jim jo Jugoslovani neprestano mečejo v zobe.

TANJUGOV ODGOVOR

Takoj naslednjega dne, 25. julija, je TANJUG objavil odgovor na bolgarsko izjavo, ki da je "polna samohvale bolgarski politiki" in "z veliko zagnanostjo in prav tako z obilico besed kritizira celotno jugoslovansko zunanjo politiko". Toda bolgarsko besedilo ni prineslo "nič novega v bolgarskem stališču o osnovnem spornem vprašanju med Jugoslavijo in Bolgarijo - o vprašanju makedonske manjšine v Bolgariji, odnosu do SR Makedonije in Makedoncev in Jugoslavije v celoti. Edino novost predstavlja malce žalostna in dokaj smešna bolgarska trditve, da jugoslovanska praksa do sosedne Bolgarije ni združljiva s politiko Jugoslavije v gibanju neuvrščenih."

TANJUGOV komentar pravi, da bolgarska izjava "zamolčuje dejstvo, da se je današnja socialistična Bolgarija odvrnila od Dimitrova in se vrnila k sanstefanskim iluzijam bolgarskega carja Borisa". Leta 1956 so drugič po vojni v Bolgariji uradno ugotovili, da živi tam okoli 190,000 Makedoncev in je "težko verjeti, da je bila umrljivost tako visoka, da je vseh teh 190,000 Makedoncev v Bolgariji izginilo z obličja zemlje". Bolgarska parola, da ima narod te dežele pravico, da odloča o narodnostni pripadnosti dela prebivalstva, "zveni prazno." To naj bi bil "bolgarski marksistični prispevek k naciji in nacionalnem vprašanju" in dobrososedsko sodelovanje. "To je naposled tudi bolgarski prispevek k uresničevanju helsinške sklepne listine o človekovih pravicah in o vseh drugih elementih sodelovanja na naši celini in na Balkanu."

TANJUG v posmehljivem tonu zavrača trditve "votlega parolskega dokumenta" o domnevni jugoslovanskih ozemeljskih aspiracijah in zamerja opazke o jugoslovanskem odnosu do neuvrščenih. "Gotovo je, da je moralo bolgarsko ministristvo to umetno ekvilibristiko izvesti zaradi trenutka, v katerem je objavilo deklaracijo." To se je namreč zgodilo v trenutku, ko so se zbrali v Beogradu predstavniki neuvrščenih držav na ministrski konferenci, "ker cenijo jugoslovansko revolucijo in neodvisnost" in so prepričani "v prihodnost jugoslovanske politike in Jugoslavije in s tem tej državi izkazujejo

priznanje. Napad iz Sofije na jugoslovansko zunanjo politiko je tako ostal strel v prazno, cenen in prozoren je popolnoma zgrešil cilj. Razumemo ga natanko tako, kakor zasluži: kot še eno slepilo anahronističnega stališča, ki je prenehalo biti aktualno in uporabno že tedaj, ko so v tem prostoru še vladali carji in kralji."

ŠE EN KOMENTAR

To je bil le prvi jugoslovanski odmev, s katerim so pohiteli zaradi konference neuvrščenih. Potem so 5. avgusta jugoslovanski časopisi objavili poročilo o bolgarski deklaraciji in še en TANJUGOV komentar, ki obtožuje Bolgare, da tudi tokrat niso povedali, "kaj je bistveni sporni problem v odnosih med državama," a ponavljajo staro smer svoje politike, da ni makedonske manjšine in da makedonski narod ne obstaja. "Tako deklarirana bolgarska politika utegne pomeniti uvod v teritorialne pretenzije Bolgarije na Jugoslavijo, danes ali v prihodnje."

Za Jugoslavijo vprašanje meja "ni nikoli obstajalo," zastavlja se le "vprašanje uveljavljanja pravic narodnostnih manjšin v skladu in v duhu z mednarodnimi določili in dokumenti." Tega "Bolgarija ne more zamegliti. Komentar TANJUGOVEGA urednika Djordja Miloševića se zgraža nad bolgarskim zanikanjem dveh poveljnih štetij in "očitnim prehodom na velikobolgarske pozicije". "V imenu marksistično-leninistične filozofije in znanosti sugerirajo Jugoslaviji, naj sprejme bolgarski pogoj za sodelovanje, ta pogoj pa je - nič manj in nič več - zbrisati enega od narodov - makedonski narod - z obličja zemlje." Jugoslavija se zavzema za spoštovanje načel ustanovne listine OZN, sklepnega dokumenta KEVS in drugih mednarodnih dokumentov o manjšinah in gleda na manjšine "kot na most sodelovanja in razvoja dobrih sosedskih odnosov", kar pa so "v Sofiji ocenili kot vmešavanje v notranje zadeve. Namenoma in preračunano igrajo na napačno karto in poskušajo spraviti resničen problem v odnosih med državama na stranski tir." TANJUGOV komentar se končno zgraža, da je bila bolgarska deklaracija objavljena nekaj ur pred začetkom konference neuvrščenih v Beogradu, tako kot je Živkov objavil svoj govor tik pred 11. kongresom ZKJ. "To vsekakor ni naključna sočasnost, temveč preračunan napad na Jugoslavijo in poskus diskreditiranja njene notrajne in zunanje politike, ki pa je bil zaradi trhljih temeljev, na katere se opira, vnaprej obsojen na popoln neuspeh," pravi komentar.

ILINDEN

Makedonci so 2. avgusta praznovali 75-letnico ilidenske vstaje. Leta 1903 so se na dan sv. Elije uprli proti Turkom in se držali nekaj dni v Kruševu, mestecu pod hribi v južni Makedoniji. To je eden od tistih zgodovinskih dogodkov, za katerega Bolgarji trdijo, da je del njihove zgodovine. Slovesno so ga praznovali tudi v Sofiji. V Makedoniji so nasprotno poudarjali makedonski značaj vstaje. Tito je v svoji čestitki udeležencem proslave v Skoplju označeval ilidensko vstajo kot "zgodovinski dogodek vboju makedonskega naroda in njegovih večstoletnih prizadevanjih za nacionalno in socialno osvoboditev." Rekel je, da "socialistična neuvrščena

Jugoslavija izvaja politiko miru in enakopravnega sodelovanja, posebno pozornost pa posveča sodelovanju s svojimi sosedi," ki temelji na enakopravnosti, suverenosti, nedotakljivosti in nevmešavanju, "pa tudi na upoštevanju pravic narodnostnih manjšin kot mostov med sosednimi narodi." "Na teh temeljih se naša država zavzema za pozitiven odnos do položaja in pravic delov makedonskega naroda, prav tako pa tudi drugih naših narodov, ki kot narodnostne manjšine živijo v sosednjih državah."

TITO S SLOVENCMI

Popit in Vratuša razlagata Titu specifične slovenske težave, med katerimi je tudi slovenska osamljenost v zveznem zboru

Od našega sodelavca

Z Brionov je Tito 30. avgusta z Galebom priplul v Koper in se z avtomobilom odpeljal na Brdo. V Ljubljani so mu priredili cirkusni sprejem, čeprav se je ustavil le toliko, da je od dekllic sprejel cvetje. Čez dva dni je šel v Ljubljano na sejem pokušat vino. Ni bilo slišati, da bi streljal kozle, pač pa je 6. septembra na Brdu sprejel predsednika vlade Veselina Djuranovića in sekretarja ZKJ Staneta Dolanca, ki sta mu poročala o gospodarstvu, a 7. septembra se je dve uri pogovarjal s člani predsedstva ZKS in sekretarji medobčinskih svetov ZKS. Predsednik CK ZKS France Popit in predsednik izvršnega sveta Slovenije Anton Vratuša sta ga seznanila s družbeno-političnim in gospodarskim položajem.

POPIT SE PRITOŽUJE

Popit je pripovedoval, da skušajo aktivnost komunistov usmeriti na "reševanje neposrednih problemov delovnih ljudi, zlasti tistih, ki, kot pravimo, 'štrlijo', kjer doslej nismo bili dovolj učinkoviti in dosledni povzročajo pa negotovanje in slabo voljo ljudi." Med temi problemi je Popit naštel gradnjo stanovanj, planiranje, izgube v gospodarstvu, občinsko administriranje, zemljiško politiko, preskrbo, turizem, varstvo okolja in informiranje. Ponavljal je stare reči o idejnopolitičnem usposabljanju komunistov, aktivnosti Socialistične zveze, sindikatov in mladini. Hvalisal se je z uspehi v energetiki, prometu in kmetijstvu, dejal, da "je tudi dobro vzdušje na vasi" ter omenil, da posvečajo v zadnjem času pozornost reformi vzgoje in izobraževanju. Glede nastopa na tujih trgih so bolj organizirani; beležijo "mnoge rezultate" na področju sodelovanja republik in so "zadovoljni - z nekaterimi izjemami - s sodelovanjem" podjetij z drugimi republikami.

Pritožba je vela iz Popitove izjave, da se je v preteklem obdobju "naši delegaciji zveznega zbora republik in pokrajin... dogajalo, da je ostala popolnoma osamljena. To se je dogajalo drugim delegacijam manj pogosto. Naši delegaciji se je to dogajalo največkrat tedaj, ko je zagovarjala - vsaj ponašem mnénju - dosledno izpeljavo sistemskih rešitev." Opozoril je, da se zelo pogosto sprejemajo odločitve glede investicij in drugih oblik porabe, ne da bi zagotovili kritje iz prigospodarjenih sredstev in ne da bi uredili odnose na dohodkov-

nih osnovah. Tako se dogaja, da poraba presega razpoložljivi dohodek, kar poraja inflacijo, in da se pomemben del odnosov ureja na star način, pod pritiskom "v osnovi lastninskih interesov in ob močnem administrativnem vpletanju". Materialni odnosi na tej osnovi so "resna zavora", ki otežuje prehod k boljšemu gospodarjenju, otežuje dodelavo sistemskih rešitev (zakonov, ki jih je še treba sprejeti o cenah in gospodarjenju), in "postaja izvor številnih nasprotovanj in nesoglasij" ter "resno otežuje uspešno razreševanje zadev, ki so povezane z različnimi interesi in potrebami", ki so posledica gospodarskih razlik.

Zaradi tega, je dejal Popit, "prepočasno razrešujemo nekatera vprašanja razvoja" in gospodarske politike, "prihaja do političnih zaostrovanj pri razreševanju posameznih zadev pri gospodarjenju," katere izrabljajo birokratske in tehno-kratske sile, ter prihaja do poskusov, da bi zavrnila določila zakona o združenem delu.

VRATUŠA PRITEGUJE

Tudi Vratuša se je najprej hvalil, kaj vse so že dosegli v Sloveniji, a omenil je preskrbo z nafto, pri čemer da še niso "našli ustreznih rešitev, predvsem zaradi tega, ker stanje na tem področju v naši državi še ni urejeno, poleg tega pa so se začeli tudi nekateri predelovalci nafte obnašati monopolno." To vsekakor leti na zagrebško INO. Zaradi pomanjkanja goriva so morali nekateri ustaviti delo. Vratuša je poudarjal pomen slovenske cestne mreže za Jugoslavijo. Vprašanje zaposlovanja v Sloveniji se po njegovem "vse bolj zaostri", ker narašča število novih delavcev, ne pa njihova storilnost. "Posledica takega stanja so težke. Še nadalje se precejšnje število delavcev iz Slovenije začasno zaposluje v tujini, iz manj razvitih krajev Jugoslavije pa doteka delovna sila, ki prinaša s seboj že znane socialne in druge probleme. Temu se pridružuje nezaposlenost v manj razvitih, pretežno kmetijskih predelih republike."

Tudi Vratuša je govorilo "velikih nalogah" na področju nadaljne izgradnje družbeno-ekonomskega in političnega sistema, ki veljajo za vso Jugoslavijo. Gospodarstvo se mora "ne le politično, temveč tudi iz gospodarskih razlogov" še bolj povezati z drugimi republikami, toda rezultati so "skromni" zaradi počasnega uresničevanja dohodkovnih odnosov, zaradi velike zadolženosti in odvisnosti od bank. Na samoupravnih osnovah bo tudi treba poiskati rešitve za hitrejši razvoj Bosne in Hercegovine, Črne gore in Kosova, kjer se je pokazalo "nekaj začetnih rezultatov". Vratuša se je zavzel za "resnični samoupravni način za reševanje" na osnovi sporazumov med organizacijami združenega dela. Ves sistem "hitrejšega razvoja in prenosa sredstev in znanja" bo treba "temeljito pregledati in ga očistiti vsega tistega, kar ni v skladu z zakonom o združenem delu, tistega, kar ohranja že preživele odnose." Treba bo oblikovati enotne kazalce za določanje nerazvitosti in se dogovoriti, katere republike poleg Kosova bodo deležne podpore in kako bodo uresničevali dogovorjeno politiko. Na tem področju so "vprašanja, ki bi utegnili biti vir težav pri izvajanju" sprejete politike. V strokovnih razpravah se znova pojavlja zamisel, "da bi

bilo treba najbolj razvite republike še bolj obremeniti, kar pa pravzaprav izraža pojmovanje, da morajo bolj razviti počakati, dokler jih manj razviti ne bodo dohiti. No, očitno je drugače. Namreč, organizacijam združenega dela v razvitih republikah bo treba nujno zmanjšati obvezne prispevke." To je potrebno "s staljšča razvoja Jugoslavije kot celote, kakor tudi s staljšča našega hitrejšega vključevanja v mednarodne gospodarske odnose."

Vratuša je hvalil medrepubliške odnose nasploh in "demokratsko usklajevanje nasprotij in konfliktnih interesov" republik in pokrajin. Izkušnje v skupščini se mu zde "dragocena podlaga in bogastvo za vse." Da je slovenska delegacija večkrat ostala osamljena, kot se je pritoževal Popit, Vratuša ni omenil. Rekel je le, da bo "nujno... treba še naprej graditi in dosledno izvajati instrumente za večjo učinkovitost v procesu sporazumevanja, predvsem pa za dosledno izpolnjevanje prevzetih obveznosti vseh udeležencev, za nenehno zoževanje prostora, v katerem obstajajo možnosti izsiljevanja rešitev po nedemokratični poti." Poudaril je politični pomen sporazumevanja med republikami in pokrajinami in dodal: "Seveda je treba pri tem v celoti upoštevati interese drugih, medsebojno enakopravnost in odgovornost, kar velja tudi za odnose med državami na mednarodni ravni."

S tem je Vratuša prešel na mednarodne zadeve in omenil, da 85% tujcev pride v Jugoslavijo skozi Slovenijo. V zvezi z odprtimi mejami je govoril o varnostnih silah "za boj proti zunanjim terorističnim in sovražnim akcijam," ki jim posvečajo pozornost. Položaj manjšin ima "posebno mesto" v odnosih s sosednjimi državami. "Tudi v prihodnje nameravajo razviti vestranske odnose z vsemi sosedi, vendar se moramo prav tako dosledno upirati politiki asimilacije in pritiska na manjšine, ki ga izvajajo predvsem vodilni avstrijski krogi... Menimo, da je treba vztrajati pri uresničevanju državne pogodbe," je rekel Vratuša.

V Sloveniji "si že dlje časa prizadevamo, da bi vzporedno z varstvom pravic manjšine krepili materialne osnovne manjšine; zato razvijamo različne oblike gospodarskega sodelovanja, med katerimi je tudi skupno vlaganje. Na podlagi gospodarske stabilnosti namreč narodnostne manjšine lahko postanejo aktiven in samostojen dejavnik tako glede na matično državo kot tudi v okviru večinskega naroda države, v kateri živijo." Na koncu je Vratuša govoril o sodelovanju z državami v razvoju, katerim je posvetil več pozornosti kot manjšinam.

TITO ODGOVARJA

Tito je na Vratušove pritožbe naravnost odgovoril v zdravici na kosilu po pogovorih. Rekel je, da ima Slovenija največji družbeni proizvod in življenski standard. "Toda s tem ne smete biti zadovoljni, temveč morate še napredovati. Ni treba čakati, kot mislijo nekateri, da bodo to raven dosegli tudi drugi, ki jim je treba pomagati. Če boste čakali, se tudi oni ne bodo mogli razvijati dovolj hitro. Čim hitreje kdo napreduje - tako kot na primer Slovenija - tem bolje je to tudi

za druge... Mislim, da Sloveniji njenih uspehov nihče ne sme zavidati. Nasprotno, vsi se morajo veseliti, da je v Jugoslaviji republika, ki je bila sicer že prej bolj razvita kot druge, a je kljub temu v sorazmerno kratkem času dosegla tako pomembne uspehe," je dejal Tito.

Dva dni so potrebovali, da so priredili za objavo, kar je Tito sicer povedal v pogovoru z "vodilnim aktivom SR Slovenije" 7. septembra na Brdu. Kaže, da je povzemal - ali pa so v njegovem imenu povzeli - kar sta mu prejšnjega dne povedala Djuranovič in Dolanc o gospodarstvu in kar je zajeto v stavkih: "Položaj, v celoti vzeto, ni slab. Toda prišli smo do neke meje, onkraj katere bi bilo nevarno, če bi tolerirali nekatera ravnanja in slabosti." Tito je navedel nekaj števil, na primer, da je gospodarska rast zadnja tri leta znašala 5,8% na leto. Turizem bo letos prinesel več kot milijardo dolarjev, ker "smo doživeli pravo turistično eksplozijo." Življenska raven nenehno raste. Zdaj ima vsako drugo gospodinjstvo televizor, avto pa vsako tretje.

Potem je Tito opozoril na "nekatero resno slabost", o katerih je že večkrat govoril. Proizvodnost dela je še vedno nizka. Realni osebni dohodki se nenehno zvišujejo. "Največja težava je v tem, da osebni dohodki rastejo tam, kjer nastajajo izgube. Dohodke zvišujejo, čeprav niso bili zasluženi... Ne bi smeli dovoljevati, da vodilni ljudje, ki so krivi izgub, bežijo iz takšnih tovarn (kjer so zašli v izgube) in dobivajo odgovorna mesta v drugih tovarnah, tako da so v nekaterih izmed njih rezultati potem slabši. Nesposobni ljudje ne smejo ostati na vodilnih mestih." Treba je preiskati, zakaj določeno število organizacij leto za letom posluje z izgubo, "saj je to tudi pomembno politično vprašanje." Uravnilovka tudi še ni črtana z dnevnega reda. "Prav tako opažamo veliko nevarnost neupravičenega zviševanja cen," s katerimi si skušajo pomagati nekateri, ki poslujejo slabo.

Tito je posvaril, da ne smejo prestopiti razumne meje zadolževanja v tujini. Opozoril je spet na trgovinski primanjkljaj v poslovanju s tujino, predvsem z Zahodom in še posebno z državami Evropske gospodarske skupnosti. V zunanji trgovini je treba napraviti red. Kar zadeva obrtne storitve, se Titu zdi položaj "zelo težaven", ker da "nekateri obrtniki ne plačujejo ne davka ne drugih prispevkov, služijo kupe denarja, povrhu pa slabo delajo." Ljudje naj dobro služijo, če to "resnično in poštene zaslužijo... Jaz sem torej za to, da te dejavnosti ne prepustimo stihiji, temveč jo opiramo na socialistične temelje."

Na koncu je Tito govoril o samoupravnem dogovarjanju in sporazumevanju, ki je obrodilo že velike rezultate, "čeprav še zmeraj ne gre vse čisto gladko." Sporazumevanje naj poteka hitreje. "Pri tem je vse-kakor treba imeti pred očmi celotnost interesov naše države, ne pa samo svojih parcialnih, ozkih interesov." To je bila edina opazka glede sporazumevanja, pa še ta se je le posredno nanašala na slovenske pritožbe.

TITO O SOVJETIH IN KITAJCIH

Nekaj bolj udarnih opazk se je Tito iznebil v uvodnem delu svojega razlaganja pred slovenskimi voditelji 7. septembra na Brdu. Spregovoril je "o odnosih

Nadaljevanje v 2.stolpcu naslednje strani ★

Pisma uredniku

AMERIKANCI IN KOROŠKI SLOVENC

Uredniku Klica Triglava

Ameriški Slovenec, g. Vladislav Bevc, je na lastno inicijativo pisal svojemu zveznemu poslancu v vprašanju manjšinskih pravic koroških Slovencev ter dobil posredni odgovor predsednika evropskega odbora poslanske zbornice g. Leeja Hamiltona. Kot je razvidno iz tega odgovora, objavljenega v KT št. 463-464, julij 1978, naj bi bil v Avstriji v tem vprašanju že dosežen določen napredek, ameriško ministritvostvo, za zunanje zadeve, ki da se zaveda slovenskih težav, pa bo poskrbelo, da bo o razvoju dobro informirano.

Bilo bi preveč pričakovati, da bi en sam poedinec v Ameriki ali kjerkoli drugje, mogel voditi uspešno kampanjo, katere rezultat naj bi bil ameriški pritisk na avstrijsko vlado, da bi se držala črke in duha državne pogodbe, kjer so našteje tudi pravice koroških Slovencev. Ameriški kongres namreč deluje po neki čisto določeni formuli: če dobi poslanec pismo, vprašanje ali prošnjo, bo - iz čisto političnih razlogov - najljubljeno odgovoril, obenem z navedbo, da je o položaju kolikor toliko informiran. Zaključil bo s pripombo, da tega vprašanja ne bo pozabil in se obenem zahvalil piscu, da mu je dal vedeti svoje stališče ali svoje probleme. Pismo zveznega poslanca po vsej verjetnosti sestavi njegov asistent, odpošlje pa tajnica, vse to v več ali manj resničnem upanju, da je s tem omenjenega problema konec.

Vse bolj pa se ameriški poslanci in senatorji ozirajo na takoimenovane "pressure groups" ali na "lobbyiste", ki predstavljajo močne bloke volivcev, bodisi v poslančevih zveznih državah, ali pa po vsej Ameriki. Take organizacije pa ameriški Slovenci nimamo, čeprav bi jo morali imeti.

Med zadnjo vojno je obstajalo nekaj podobnega v takratnem SANSU, na drugi strani ideološke pregrade pa v kasnejši Ligi katoliških Slovencev. Toda to sta bili organizaciji s specifičnim namenom in omejenim delovanjem ali celo časovnim terminom. (Čeprav Liga vsaj na papirju še obstaja).

Ni pa nobenega dvoma, da imamo Slovenci zdaj pred seboj spet kritično situacijo, da se na Koroškem potaplja slovenski živelj in da smo mu dolžni pomagati. Iz razlogov, ki jih menda ni treba navajati, pa bi bila najbolj učinkovita prav pomoč iz Amerike.

Ameriško-slovenska akcija v korist koroškim Slovincem bi morala zajeti VSE Slovence in vsaj tu bi se morali otresti večnih pomislekov - kdo stoji "zadaj" in kakšen je njegov resnični cilj. Namen akcije bi bil povsem enostaven: doseči, da bi Avstrija do kraja izpolnila določila državne pogodbe in zagotoviti, da tega pod neko drugo vlado ne bo preklicala. In slednjič seveda, vsaka akcija bi morala biti koordinirana s slovenskimi predstavniki na Koroškem ter omeje-

na izključno na narodno in kulturno korist koroških Slovencev.

D. K.

★ TITO S SLOVENC (nadaljevanje članka z 9.strani)

z LR Kitajsko v zvezi z nedavnim obiskom predsednika Hua Kuo-fenga." Trdil je, da ga je na Kitajsko povabil že Mao Ce-tung. Hua mu je povedal, da je Mao izjavil, da je Jugoslavija leta 1948 imela prav, Kitajcem je Tito med lanskim obiskom dopovedal, "da ni dobro govoriti o tem, da je vojna neizbežna. Če bi to nenehno trdili, bi to jemalo pogum svetovni javnosti... Naše stališče je, da ne gre izhajati iz trditev, da je vojna neizogibna, temveč da je treba ukreniti vse, da bi jo preprečili."

Tito je povedal, da je že pred petimi leti med obiskom v Kijevu dejal Brežnjevju, da si prizadeva za izboljšanje odnosov med Jugoslavijo in Kitajsko. "Tedaj sem dejal, da bi se morali nasploh nekako prizadevati, da bi boljšali odnose med državami, zlasti socialističnimi, tudi tam, kjer je videti nemogoče. Če vse to upoštevamo, smo v resnici presenečeni, da je obisk predsednika Hua Kuo-fenga sprožil neugodno reakcijo v Sovjetski zvezi in da v njihovem tisku, pa tudi v pogovorih napadajo Jugoslavijo in Romunijo. Še zlasti nas preseneča, da sovjetska sredstva obveščanja jemljejo za suho zlato in vztrajno citirajo in ponavljajo ugibanja v posameznih zahodnih državah, katerih cilj je, da bi zanetili prepir med nami in Sovjetsko zvezo. Eden izmed glavnih informatorjev je pri tem tudi albanski list ZERI I POPULIT. Mimogrede naj povem, da nas Albanci nenehno napadajo, a da na te napade ne odgovarjamo.

"V sovjetskem tisku," je nadaljeval Tito, "zdaj tako navajajo različne izmišljotine, čeprav zelo dobro vedo, da nismo napravili nič, kar bi bilo naperjeno proti Sovjetski zvezi in drugim državam. Nasprotno, vsestransko si prizadevamo in si bomo prizadevali, da ne bi prišlo do sporov in poslabšanja odnosov. Pri vsem tem so čudna protislovja." Pravijo, da je Tito ravnal korektno, toda napadajo Jugoslavijo, ker je vzpostavila odnose s Kitajsko. "Našemu tisku predvsem očitajo, da se ni distanciral od Hua Kuo-fenga, ki je baje pri nas napadal Sovjetsko zvezo, kar ni res. V zdravici je omenil hegemonizem, vendar ni nikogar imenoval, hegemonizem pa obstaja marsikje. Skratka, na moč smo presenečeni spričo takšnega stališča nekaterih krogov v ZSSR," je izjavil Tito in dodal, da se mu zdi odpiranje Kitajske proti svetu pozitivno in koristno.

MILETA PEROVIĆ SODELOVAL Z EMIGRANTI

Druga številka THE SOUTH SLAV JOURNAL, ki je pravkar izšla, objavlja izvlečke iz obtožnice proti Mileti Peroviću, generalnem sekretarju 'barske' Komunistične partije Jugoslavije, po kateri je ta sodeloval s srbskimi nacionalističnimi, nekateri bi rekli, velikosrbskimi emigranti. Iz ostale vsebine kaže opozoriti na Sir Duncan Wilsonovo 'Jugoslovansko politiko med dvema blokoma v Evropi', Stephen Clissoldovo 'Vlogo zagrebškega generalnega konzulata' in drugi del razprave Nemanje Marčetića o komunistični Jugoslaviji, njenem razvoju z ozirom na ideologijo in sistem. Objavljenih je več recenzij prav zanimivih knjig. (ps)

SLOVENCİ SMO EDEN NAJSTAREJŠIH.....

Od urednika: Originalni naslov dr. Novakovega odgovora je bil le "Odgovor M.L.-ju" in ne "Najstarejši narod v Evropi" in zgodovinska dejstva." Ta naslov je nastal v uredništvu, čigar domena so naslovi in podnaslovi v listu. Upam, da je spremenjeni naslov verno odražal vsebino odgovora.

V KLIČU TRIGLAVA od 23. junija letos se dr. Bogdan Novak znova spoprime z mojim izvajanjem, da smo Slovenci eden najstarejših narodov v Evropi in Karantanija, menda poleg Irške, med najstarejšimi narodnimi državami.

Če bi bil dr. Novak ostal pri tem stavku in se soočil z njim, bi bilo vse v redu. Toda on mu samovoljno pripiše dodatne pomene in se spoprime z njimi: prvič, da bi človek mislil, da gre v danem primeru za Jezovo skandinavsko teorijo o izvoru Slovencev in da nas to še vedno ne bi postavljalo pred Grke in Rimljane, (ki so tudi imeli svojo narodno državo, preden se je ta razvila v imperij), Kelte, Ilire in mnoga druga ljudstva; drugič, dr. Novak znova samovoljno sklepa, da je M.L. najbrže mislil na Etruščane, ker da se je posrečilo nekemu Slovincu, da je razvozlal njihove napise s pomočjo slovenskega jezika...

Trditve, ki jih M.L. ni imel v mislih in jih v omenjenem stavku tudi ni zapisal. Mišljeno je namreč bilo le to, da smo v primeri z današnjimi velikimi narodi v Evropi, to je Nemci, Francozi, Italijani, Španci obstajali kot narodnost z lastnim jezikom pa tudi državo že mnogo prej in da obstajamo kot taki še danes. Dr. Novak se v svojem odgovoru ne zave, da Grkov (mišljeni stari Grki), Rimljanov, Keltov, Ilirov in drugih danes ni več. Karantanija pa, kot slovenska državna tvorba, je kljub vdoru fevdalnega reda bavarsko-nemškega tipa obstajala državnoopravno do Marije Terezije, kar naši zgodovinarji in "zgodovinarji" gladko zamolčujejo iz ideoloških razlogov in povsem neupravičeno obarvajo našo zgodovino panslovansko in jugoslovansko - torej z nekimi idejami, ki so se porodile komaj v preteklem stoletju.

Ne vem, nadalje, ali si tako kot v pravkar omenjenih primerih dr. Novak razlaga tudi svojo naslednjo trditev, češ: Spregledal pa je (M.L.), da njegov zaključek nasprotuje temu, kar pravi zgoraj. Premalo določeno in jasno navedeno, da bi bilo mogoče na to odgovorjati ali kaj dodatno pojasnjevati. Odločno pa moram zavrniti dr. Novakova izvajanja pod naslovom: Utrjevanje "stare slave", češ da želim skupaj z nekaterimi drugimi slovenskimi pisci, da bi slovenska zgodovina služila, slično kot v dobi slovenskega narodnega prebujanja, za to, da bi utrjevala slovensko narodno zavest.

Tudi ta trditev dr. Novaka nima podlage. Prvič leta tega ne želim oziroma bolje povedano, to ni moj namen. Želim opozoriti le na to, da smo Slovenci lahko ponosni na svojo zgodovino in to z večjo upravičenostjo, kot naši nemški, italijanski, tudi ogrski sosedje in še drugi, če gledamo z istimi merili kakor oni. Toda naše zgodovino pisje doslej slovenske zgodovine ni podajalo

nevtralnno, ampak ideološko pristransko. Take pristranosti, sodim, se niti dr. Novak ni mogel otresti v celoti. To sem navedel v prvi kritiki njegovih izvajanj, ki so merile na nekritično povzemanje nemškega in ljubljanskega izrazoslovja. Naj se na tem mestu še enkrat spomnim na omenjeno izrazoslovje:

S preprosto zamenjavo pojmov o "slovanski" namesto "slovenski" Karantaniji je možno popolnoma zanikati takratno slovensko narodnostno izvirnost, istovetnost in samobitnost in Slovence utopiti v neki slovanski svet, kakor da bi šlo za neko kulturno popolnoma neizoblikovano ljudstvo z vsem omalovaževalnim prizvokom, ki ga v primeri z drugimi pod tem imenom občutimo. Po drugi strani pa pisati o "Nemcih", ko gre šele za Bavarce ali Švabe in druge, pomeni dajati Nemcem nekaj, česar v onih obdobjih še niso imeli. Nemški zgodovino pisce bodo lahko vse to spregledali, celo namerno in perfidno nazivali Slovence za "Alpske Slované", samo da jim ne priznajo njihove izvirnosti. Za slovenskega zgodovinarja pa je povzemanje njihovega žargona nedopustno, toliko bolj, če temu botruje osebna korist ali varnost položaja: pod kraljem Aleksandrom ali pod režimom Rankovića je bilo varneje pisati o "Slovanih" kot o Slovincih, da se ne bi zbuvalo slovenskega "nacionalizma". Toda, če je to potem še zgodovina, je drugo vprašanje.

S tem, kar dr. Novak navaja o zgodovini in njenih virih, se skoraj v celoti strinjam. Toda viri največkrat ne beležijo vsega, lahko celo zelo malo. Nujno je treba zato upoštevati in primerjati tudi druge vede in znanosti, arheologijo, sociologijo in sociolingvistiko, jezikoslovje itd. Toda upoštevati zelo kritično, zakaj jezikoslovci vam lahko, da vzamem primer, na podlagi jezikovnih sorodnosti izoblikujejo neki prajezik in s tem narod, o katerem popolnoma manjkajo vsakišni drugi dokazi: npr. o "starih Slovanih", o katerih nimamo ne zgodovinskih ne arheoloških ostankov, ne rasnih sorodnosti med današnjimi "krvnimi" brati slovanskimi, ne kulturnih podobnosti. Toda zgodovina je to tvorbo le povzela in nam naprej bobna romantične tvorbe iz prejšnjega stoletja. V prid tej čustveni ideologiji, ki je nastala v obrambo na pritisk nemštva, pa ta zgodovina zanemarja: ogromna poglavja slovenskega gospodarskega in socialnega življenja, pripisuje Slovincem življenje v zadrukah, ker da so pač Južni Slovani, dasi o tem ni nikakih sledov in jezikovno Slovenci v resnici ne spadamo v južnoslovansko skupino; zanemarja nadalje slovensko socialno ureditev z župani, postavlja vprašanje nemško-slovenske jezikovne "narodnostne" meje za stoletja nazaj, ko ta sploh ni imela nikakega narodnostnega pomena, ampak je bila narodnost osnovana na državnoopravni zgodovinski kontinuiteti; zamolčuje nadaljevanje karantanskega ustoličevanja tudi po letu 1414, dasi ne več na kmečki način; pripisuje plemstvu skozi vsa stoletja nemštvo, dasi je bilo že zgodaj poslovenčeno in zraslo z deželo, torej se je čutilo kranjsko, koroško, štajersko itd. in ne kot okupator v tuji deželi. In še in še ...

Ne gre torej za "staro slavo", ampak za to, da si drugi narodi izdelajo zgodovino, na katero so neupravičeno ponosni. Naši pa od njih povzemajo od pogrešnega modela do netočnega izrazja in pehajo slovenske ljudi v malodušnost in psihološko onemoglost, ki je povsem neosnovana, češ, saj smo bili vedno le sužnji drugim. Toda, če bi bilo tako, da smo bili le sužnji in nismo imeli lastne kulture, potem je nerazumljivo, da smo se skozi vso zgodovino na takem nacionalnem preprihu obdržali. Nekaj torej neodgovarja in res se pokaže, da je bilo naše zgodovinopisje uzurpirano po ideologijah, nemčurski ali aleksandrovski in drugih.

Zato tudi ni res, kar sodi dr. Novak, da je, drugič, slovenska zgodovina služila za utrjevanje slovenske narodne zavesti, slično kot v dobi slovenskega narodnega prebujenja. Prav narobe, ni se mogla otresti do danes ideologij, ki so jo napravile za instrument nemčurstva, jugoslavenarstva izpred zadnje vojne, naivnega panslovanstva in podobnega, tako da še danes vceplja slovenskim ljudem občutek sramu in pogosto željo, da se tega namišljenega nesrečnega slovenstva rešijo z asimilacijo. Človek se čudi, da smo Slovenci do danes sploh preživeli vse te ideološke poplave in vzdržali. Gre najbrž za nekaj nagonskega, o čemer bi bilo potrebno napraviti posebne študije.

Dr. Novaka želim znova opozoriti, da so njegove navedbe, povzete menda iz čitalniških časov, o "slovenski krvi" karantanskih knezov, sv. Heme in drugih osebnosti nevzdržne, rasistične; da "čistih" narodov ni. In vse to priznavamo! Toda zakaj potem prav tako zmotno ločevanje uporabljamo prienačeno na zgodnje karantanske čase, s čemer se slovenstvo te zgodnje države, za nekritično javnost, bistveno prizadene in vzbuja občutek nesrečnosti?

Pripomnim naj še, da je bil on sam tudi v tem odgovoru netočen. Poleg že omenjenega, navede sprva pravilno mojo trditve; da smo Slovenci med najstarejšimi narodi v Evropi. Že v tretjem odstavku istega odgovora pa navaja to trditve povsem drugače:

Pri tem pa ima (kar se je dokazalo v preteklosti) zavest, da je treba več storiti za mali "narod tlačanov"; da doseže in nato obdrži isto raven z drugimi narodi, lahko prav takšno pozitivno vlogo pri vzbujanju narodne zavesti med slovensko mladino kakor "slavna tradicija" o najstarejšem narodu v Evropi.

Med trditvijo, da smo Slovenci med najstarejšimi narodi v Evropi in da smo najstarejši narod v Evropi je bistvena razlika. Jaz sem trdil samo prvo, drugo mi pa dr. Novak spet samovoljno pripiše. Zato znova opozarjam na izrazno natančnost v vsakem pogledu, ker približnost izrazja lahko usodno spremeni objavljena dejstva, skupno s tem "malim" narodom "tlačanov" - da se držim istega stavka - ki bi pa v resnici lahko postal "velik", če bi se asimilirali oz. zliili z drugimi slovanskimi (tako kot so nastali Nemci, Italijani, Francozi...); samo slovenski potem ne bi bil več!

BRITANSKI SLOVENCIS DOBILI NOVEGA ŽUPNIKA

Že lani smo ob nenadnem odhodu msgr. Kunstlja pričakovali novega slovenskega župnika za Veliko Britanijo in to č.g. Ludvika Rotha iz Nemčije. Njegov prihod se je močno zakasnil, ker je on moral čakati na nadomestilo iz Argentine. Šele za to poletje je g. Roth mogel izdati svoje prvo pismo, ki ga spodaj objavljamo, ko mu izrekamo pri srčno dobrodošlico:

Ludvik Roth
62, Offley Road
London SW9
25. julija 1978

Dragi, ljubi naši rojaki!

Čutim veselo dolžnost, ko vas že osebno ne morem pozdraviti, naj vas dosežem vsaj s tem pismom. Vse - vsakega posebej pri srčno pozdravljam!

Začetkom meseca sem prišel končno le k vam. Kar presenečen sem bil nad vašim iskrenim sprejemom.

V nedeljo, 9. 7. sem prvič pozdravil rojake v Bedfordu in 23. 7. pa v Rochdale. Mnogi ste prišli od daleč. Pri srčna zahvala! Prvič sem imel priliko doživeti vašo iskreno dobro voljo, solidarnost in tudi zvestobo. Naj bo Bogu hvala za vse!

Moje znanje angleškega jezika je močno začetniško. Dolžan sem vam, pa tudi deželi, v kateri živim, da se jeziku kar najbolje privadam. Zdaj obiskujem redno vsak dan angleški tečaj.

Upam, da bo le kmalu prilika in bom mogel vsakega osebno pozdraviti. Zahvaljujem se za vaše potrpljenje. V kolikor morem komu kaj pomagati, sem rad na razpolago.

V Londonu bomo imeli mašna srečanja kot prejšnje čase - vsako drugo nedeljo v mesecu. Glede ostalih krajev - vas pravočasno obvestimo.

Rad vam vsem - vsakemu posebej zagotovim svoje molitve. Naj nam Gospod pomaga in sami si pomagajmo, da postanemo med sabo še večji prijatelji. Da izpolnimo Gospodov načrt, ki ga ima z nami, z vsakim posebej, tudi v tem koncu sveta.

Naj še na tem mestu izrazimo msgr. Kunstlju vso hvaležnost za dolgo in nesebično popotovanje z vami. Naj ga Gospod varuje in podpira! Msgr. Kunstelj vas tudi vse pri srčno pozdravlja!

Pozdravite, prosim, vse, v kolikor jih to pismo ne doseže.

Vaš župnik
Ludvik Roth

SLOVENSKI DOM V PARIZU

Celovška NAŠA LUČ je objavila spodnji članek in poziv č.g.dr. Ignacija Čretnika, ki vodi pariško slovensko misijo. V članku je prikazan problem nakupa hiše, ki naj bi služila za slovenski dom.

"7. julija 1978 je bila pri notarju podpisana začasna pogodba o nakupu hiše v predmestju Pariza, v Chatillonu. Gre za enonadstropno hišo s šestimi sobami. Na vrtu za hišo je fotografska delavnica, ki jo bo mogoče preurediti v dvorano in prostore, kateri bodo od-

govarjali slovenskim potrebam. Poslopje neposredno meji na cerkev, katera bo lahko služila za bogoslužne namene.

Pomisleke, ki jih je vzbujala sorazmerna oddaljenost (čeprav je kraj razmeroma lahko dostopen tudi z avtobusom in metrojem), je odstranilo dejstvo, da je dvorana že zgrajena, in zlasti dejstvo, da poslopje meji na cerkev, kjer se bodo Slovenci lahko zbirali za mašo in torej ne bo potrebno graditi cerkve ali kapele.

Še pred podpisom začasne pogodbe je bilo treba informirati se na vseh pristojnih uradih, kakšne zahteve stavijo za izdajo dovoljenja in ali se lahko z gotovostjo upa, da bo to dovoljenje res dano. Iz vseh teh stikov s pristojnimi oblastmi ostaja 99% verjetnosti, da bodo dovoljenja izdana. Vsi načrti so med tem že bili pripravljeni in zadevna prošnja je bila prve dni avgusta vložena.

Poleg dovoljenja je sedaj ključno vprašanje denar, ki ga je treba preskrbeti do konca letošnjega oktobra. Hiša z delavnico vred stane 700.000 francoskih frankov, čemur je treba dodati še 100.000 frankov za stroške, ki so v zvezi z nakupom in prepisom.

Zbranega denarja je bilo do sedaj 350.000 frankov, od Mednarodne organizacije je obljubljenih 100.000 frankov, za prostore na ulici Gutenberg se upa dobiti 250.000 frankov, skupaj torej 700.000 frankov.

Do novembra letošnjega leta je treba torej dobiti vsaj še 150.000 frankov, da se bo moglo plačati hišo in kriti stroške, ki so v zvezi z nakupom, in da bo ostalo vsaj nekaj rezerve za prve nujne stroške, ko se bo začelo urejevanje doma.

Slovenci v Parizu so torej tik pred tem, da uresničijo svojo dolgotrajno in ne lahko prizadevanje za skupni dom. Težko bi bilo povedati, koliko dela, koliko potov in koliko skrbi jih je stalo, da so do tega prišli.

Odbor za slovenski dom v Parizu se znova obrača na vse rojake v Franciji in Evropi ter drugod po svetu z zaupno prošnjo, da priskočijo na pomoč, da se bo moglo storiti zadnji odločilni korak.

Pri odboru se vsi dobro zavedajo, da bo še mnogo, mnogo težav in dosti zlasti finančnih, pa tudi drugih problemov: delavnico bo treba preurediti, kar pomeni nove stroške, hišo in dvorano opremiti in nato vzdrževati, a najprej je treba do hiše sploh priti. Rešiti je treba torej najprej problem nakupa.

Odbor z zaupanjem pričakuje denarno pomoč s strani rojakov, skupaj pa prosimo našega Očeta v nebesih, da bo vodil in blagoslavljal to delo. Darove pošiljajte na poštni čekovni račun:

C. C. P. Paris 19285 04 F

Mission Catholique Slovene

7, rue Gutenberg

75015 Paris

ali pa bančne čeke na isti naslov ali pa izročite svoj dar našim poverjenikom.

Pa še tega ne pozabite: 7. novembra letos potečejo štirje meseci, ko bo treba končno podpisati kupno pogodbo in plačati celotno vsoto ali pa se izgubi kavcija, ki jo je bilo treba položiti pri začasnem podpisu!"

NAMESTO PISMA — SVOBODNI SLOVENIJI

Presenetil me je ponatis članka iz "Srpskega biltena" v SVOBODNI SLOVENIJI od 12. maja 1978, po katerem je avstralski senator Miša Lajovic izjavil: "Jaz nisem Jugoslovan. Jaz sem Slovenec." Urednik biltena Gvozden Bralović izjavo komentira, češ da Lajovic ne more biti Jugoslovan, ker ni jugoslovanski državljan.

Bralovičeva razlaga je v nasprotju z običajno uporabo besede 'Jugoslovan' najmanj zadnjih sto let. Škof Strossmayer je ustanovil Jugoslovansko Akademijo kot skupno znanstveno ustanovo Hrvatov in Srbov v drugi polovici 19. stoletja. Dr. Korošec je bil v dunajskem državnem zboru predsednik Jugoslovanskega kluba, ki so ga sestavljali slovenski, istrski, in dalmatinski poslanci. Dr. Trumbić je med prvo svetovno vojno predsedoval Jugoslovanskemu odboru s člani Hrvati, prečanskimi Srbi in Slovenci. Lahko bi navajal naprej primere, ko beseda 'Jugoslovan' ni mogla imeti nobene zveze z državo Jugoslavijo preprosto, ker je še ni bilo.

Nasprotno, se za državljana Jugoslavije beseda 'Jugoslovan' ne uporablja. Nihče ne reče, da je vojvodinski Madžar ali kosovski Albanec Jugoslovan - sta jugoslovanska državljana ali jugoslovanski Madžar in jugoslovanski Albanec. Zveza komunistov Jugoslavije se ne imenuje Jugoslovanska zveza komunistov, ker bi to zadnje po splošnem jezikovnem občutku pomenilo, da je ta zveza skupna Srbom, Hrvatom, Slovencem, Makedoncem in bosanskim muslimanom ne pa tudi jugoslovanskim narodnim manjšinam. Po jezikovni tradiciji je senator Miša Lajovic Jugoslovan zato, ker je Slovenec, dasi mu seveda ne morem braniti, da se tega odreka, če hoče.

Ne bi se vtaknil v avstralsko debato med Lajovcem, hrvatskimi NOVOSTMI in SRPSKIM BILTENOM, če ne bi bila stvar tipična za naše razmere. Padamo iz ene skrajnosti v drugo. Ko je šlo za obrambo pred Italijo in avstrijskimi Nemci, smo pošiljali spomenico za spomenico raznim zunanjim ministrstvom o tem, da smo vsi eno, da hočemo biti v skupni državi itd. Nekateri smo celo tako pretiravali, da smo trdili, da so Jugoslovani en narod, kar se očitno ne čutijo. Nato smo se srečno znašli skupaj, se prepirali in počenjali še hujše stvari ter zašli v nasprotno skrajnost in začeli evropske in ameriške arhive polniti z razpravami o tem, da sploh nimamo ničesar skupnega in da hočemo narazen. Hrvatom in Srbom je uspelo dopovedati publikii, da se med seboj sploh ne razumejo in da jih loči strašen prepad, dasi govorijo natančno isto, kjer živijo skupaj, in so si podobni kot jajce jajcu posebno v slabem, t. j. v svoji vzkipljivosti.

Ves svet je prepričan, da sami ne vemo, kaj bi radi, in da je zato najboljšje, da nam naprej diktatorsko vladajo Tito in njegovi komunisti.

LJUBO SIRC

Dr. Jeličeva HRVATSKA DRŽAVA je v 279. številki objavila izredno zanimivo sporočilo Vladimirja Markovića iz Beograda, kar bomo ponatisnili v oktobrski številki.

Od meseca do meseca

KONFERENCA NEUVRŠČENIH

Ministrska konferenca neuvrščenih se je začela v Beogradu 25. julija in naj bi se končala 29. julija, toda se je zavlekla za en dan, do nedelje 30. julija. Duhove so burili spori in spopadi med neuvrščenimi državami (Kampučijo in Vietnamom, Etiopijo in Somalijo, Angolo in Zairom, Marokom in Alžirijo, dvema Jemenoma) in prizadevanja Kube, da spelje neuvrščene v sovjetski blok. Glede prvih se je uradna Jugoslavija prizadevala, da jih porine v ozadje, sicer pa je izražala obžalovanje in krivila tuje vmešavanje. Glede drugega je jugoslovansko stališče krepko povedal Miloš Minić na 11. kongresu ZKJ (KT jul.), ki je v isti sapi obsojal imperializem in hegemonizem, se pravi Zahod in Sovjetsko zvezo. Kubanski časopisi so obsodili napade na hegemonizem kot reakcionarno in kitajsko maslo, a jugoslovanski časopisi so odgovarjali, da mora neuvrščenost ostati neblokovska.

Bumediem na obisku

Tri dni pred konferenco neuvrščenih se je pri Titu v Beogradu oglasil alžirski predsednik Bumediem, ki spada med "napredne" neuvrščene in se preko posrednika Polisarija vojskuje z neuvrščenim Marokom. V pogovorih 22. in 23. julija sta s Titom poudarila, da so "načela politike neuvrščenosti, ki so jih sprejeli leta 1961, temelj dejavnosti neuvrščenih držav in da so svoj pomen dokazala ob mnogih priložnostih". Izjavo je mogoče tolmačiti kot odgovor Kubi, ki trdi, da je sovjetski blok naravni zaveznik neuvrščenih, kar se po jugoslovanskem mnenju ne strinja z načeli neuvrščenosti.

Tito govori

Teško je bilo pričakovati, da bi se Jugoslavija ostro postavila po robu kubanskemu prizadevanju na javni konferenci, ker se ji je šlo bolj za videz enotnosti kot za čistoto neblokovskih načel. Kompromis je nakazal Tito v pozdravnem govoru na prvi slovesni seji ministrske konferenceneuvrščenih 25. julija, kjer so ga poslušali predstavniki več kot 100 neuvrščenih držav, opazovalcev in gostov. Hvalil je gibanje neuvrščenih, ki je v 17 letih od ustanovitve konference v Beogradu "zgodovinsko gledano, doseglo zelo velike uspehe". Gibanje se je rodilo "v procesu nacionalnega osvobajanja mnogih narodov izpod kolonializma" in je postalo orožje "ohranjanja neodvisnosti in aktivnega vključevanja v mednarodno življenje".

Potem je prišel ključni odstavek: "Politika neuvrščenih se v svojem bistvu usmerja proti imperializmu, neokolonializmu, rasizmu in vsem drugim vistam tuje dominacije in izkoriščanja. Naperjena je proti politiki sile, proti politični in ekonomski hegemoniji ter vsem oblikam tujega vmešavanja in odvisnosti." Tito torej ni spregovoril grde besede "hegemonizem", ki je v socialističnem svetu psovka za ZSSR, ampak je najprej obsodil imperializem in druge zahodne grehe, šele v naslednjem stavku pa "politično in ekonomsko hegemonijo." Nato je

nadaljeval: "Zaradi takšne usmerjenosti je neuvrščeno gibanje tudi protiblokovsko. Naše gibanje ne vidi prihodnosti sveta v ravnotežju sil med bloki in tudi ne v prevladi enega bloka nad drugim." Zavzema se za premostitev blokovske delitve sveta. "Zato je neuvrščeno gibanje neodvisen, enoten in samostojen dejavnik v svetovni politiki in mora tak tudi ostati," je dejal Tito.

Kljub temu kompromisarstvu na Titovi strani ni Kuba niti malo popustila. Njen zunanji minister je na konferenci izjavljal, da bodo kubanske čete tudi v bodoče vedno šle na pomoč državam, ki jih bodo za to prosile, ni pa pristavil, da bodo šle na sovjetski namig in s sovjetsko podporo. Castro sam je ob istem času ponavljal, da je ZSSR naravni zaveznik neuvrščenih.

Ministrska konferenca neuvrščenih je potrdila, da bo šesti vrh neuvrščenih od 3. do 7. septembra prihodnjega leta v Havani, čeprav nekatere države groze, da ne bodo šle na Kubo. Kot gostitelj konference na vrhu bo Kuba pripravila resolucije in sledeča tri leta usklajevala akcije neuvrščenih. S tem se utegne povečati sovjetski vpliv na uvrščenje neuvrščenih, ki bi tako izgubili svoj neblokovski smisel.

Po uradnem jugoslovanskem mnenju pa je vse v najboljšem redu in je gibanje neuvrščenih pokazalo svojo življensko moč in složnost. V sklepnem govoru na konferenci 30. julija je zvezni sekretar Josip Vrhovec priznaval, da je bilo na sestanku "slišati nesoglasja, pa tudi ostre besede, kar našemu gibanju seveda ni ne ljubo ne koristno. Vendar tudi to po svoje govori po eni strani o vitalnosti in moči tistega, kar nas združuje, po drugi pa o globokem smislu za demokratičnost in dialog, ki odlikuje neuvrščenost kot gibanje in kot politiko."

Vrhovec je tudi povedal, kako globoko so popustili glede hegemonizma. Takole je rekel: "Odločno smo se postavili po robu vsem glavnim nosilcem odpora proti neizogibnim spremembam. Ponovno smo poudarili, da se odločno bojujemo proti imperializmu, kolonializmu, ekspanzionizmu, proti rasizmu, apartheidu, sionizmu, vsaki obliki ekonomske in politične hegemonije in tuje nadvlade." Tako je Vrhovec potisnil "hegemonijo", to se pravi sovjetsko željo po nadvladi, prav na zadnje mesto, še nižje kot sionizem, čeprav sionizem ne Jugoslavije ne večjega dela neuvrščenih držav sploh ne more ogroziti.

KITAJSKA IŠČE ZAVEZNIKOV PROTI SOVJETOM

Kitajski predsednik partije in vlade Hua Kuo-feng je po obisku v Romuniji 21. avgusta prišel v Beograd, na desetletnico neslavnega dne, ko so čete varšavskega pakta vkorakale v Češkoslovaško. Zahodni časopisi so trdili, da so Kitajci namenoma predlagali ta dan in da so ga Jugoslovani z veseljem potrdili. Na beograjskem letališču je Hua sprejel član predsedstva SFRJ in ZKJ Vidoje Žarković, ki ga je spremljal ves čas devetdnevnega obiska. Protokol določa, da Tito sprejema državne goste pred Belim dvorom na Dedinju. Tito ga je zadnja leta prelomil le za predsednika Forda, s katerim se je pozdravljal na letališču avgusta 1975. Za Hua Kuo-fenga so na letališču zaplesali kolo; objemi s Titom, igranje himn in pregled častnega bataljona pa so sledili na ploščadi pred Belim dvorom.

V povračilo za sprejem, ki ga je bil Tito deležen pred letom dni v Pekingu, sta se Tito in Hua naslednjega jutra slovesno odpeljala skozi ulice Beograda do zgradbe zveznega izvršnega sveta, kjer sta imela pogovore. Zaradi počitnic v Beogradu ni bilo šolarjev, da bi stali v špallirju, zato pa so pripeljali v mesto brigadirje z mladinskih delovnih akcij. Ni manjkalo tudi folklornih skupin, godcev in pevcev. Podobni sprejemi so bili 24. avgusta v Skoplju in 25. avgusta v Zagrebu, ki ju je Hua obiskal brez Tita.

Pogovorov med Hua Kuo-fengom in Titom je bilo veliko, najprej v Beogradu in potem na Brionih, kjer sta bila skupaj od 25. do 29. avgusta, ko se je Hua poslovil na pomolu, nakar je odletel iz Pule. Skupnega sporočila niso izdali. Jugoslovani imajo sicer radi skupna sporočila, a Kitajci jih ne marajo. Partijske pogovore sta imela Stane Dolanc in član politbiroja KP Kitajske Ci Teng-kvei s sodelavci; predsednik ZIS Vesekin Djuranović in podpredsednik Branislav Ikonić pa sta se pogovarjala s Kitajci o gospodarskih zadevah. Obrati, ki jih je Hua obiskal, najbolj kažejo, za kaj se Kitajci zanimajo: poljedelski kombinat Beograd, tovarna poljedelskih strojev Zmaj v Zemunu, tovarna avtobusov v Skoplju, tovarna električne opreme Rade Končar v Zagrebu in ladjedelnica Uljanik v Puli.

LITANIJE

V zdravnicah na slavnostni večerji 21. avgusta sta Tito in Hua očrtala svoja stališča. Tito je poudarjal, da so potrdili in v praksi dokazali, "da sodelovanje med Jugoslavijo in Kitajsko temelji na splošnih načelih neodvisnosti, enakopravnosti, nevmešavanja in medsebojnega spoštovanja, kot tudi upoštevanja objektivnih razlik, kar zadeva naš položaj v svetu in gledanja na politiko. Ta načela zajemajo tudi spoštovanje deleža vseh drugih držav h graditvi lastne poti razvoja in k enakopravnemu sodelovanju v svetu." Sodelovanje pomeni tudi "stvaren prispevek k miru, razumevanju, zaupanju in plodnem sodelovanju v svetu sploh."

Tito je hvalil kitajsko in jugoslovansko revolucijo in poudaril, da "pomenijo avtentična narava socialističnih revolucij v obeh državah, pa svojske poti za urejanje zapletenih nalog socialistične graditve v specifičnih in različnih razmerah v objektivnem pogledu trajno vez med našimi narodi in razlog več za njihovo medsebojno razumevanje in spoštovanje." ZKJ "je vselej izhajala iz načela odgovornosti predvsem pred lastnim delavskim razredom in ljudstvom. Mislimo, da je to tudi najbolj prava pot, da dosledno prispevamo k mednarodni solidarnosti delavskega razreda nasploh. ... Tako pojmovan socializem, kot nezadržano zgodovinsko gibanje naprej, brez vsiljevanja modelov in receptov kakršnekoli vrste, bo po našem prepričanju pokazal vse svoje prednosti in velikansko gibalno moč pri doseganju splošnega napredka človeštva, svobode in sreče ljudi."

Potem je Tito odzrebal obvezne litanije, ki Sovjetom niso pogodu: "Trdno smo prepričani, da je moč zagotoviti napredek socializma v svetu samo, če bomo vsi dosledno spoštovali in tudi v praksi podpirali načela neodvisnosti, samostojnosti, enakopravnosti, suverenosti,

ozemeljske nedotakljivosti, nevmešavanja, upoštevanja lastnih poti razvoja, prostovoljnosti za mednarodno sodelovanje in solidarnosti ter se ozirali na razlike, ki obstajajo med državami in partijami." Dodal je tudi stavek, ki je letel na kitajsko zatrjevanje, da je vojna neizbežna: "Seveda splošen napredek socializma terja predvsem mir, to pa pomeni tudi urejati spore po mirni poti, zagotoviti varnost vsem državam in izoblikovati nov, pravičen sistem političnih in ekonomskih odnosov v svetu."

Tito je poudaril, da "razlike, ki jih je opaziti glede poti in oblik socialističnega razvoja, niso in tudi naj ne bodo ovira za sodelovanje pri doseganju omenjenih ciljev. Nasprotno, te razlike bogatijo socialistično prakso in izkušnje, s katerimi vsaka država, vsaka partija in vsako gibanje prispevajo svoj dragoceni delež." Potem je Tito omenil poslabšanje mednarodnega ozračja, ko se starim nerešenim kriznim žariščem pridružujejo nova, zlasti v Afriki, kar vse vnaša nove kali nestabilnosti v svetu. Zastoj v popuščanju napetosti, ki smo mu priča, more biti odstranjen samo, če bodo pri reševanju najpomembnejših mednarodnih problemov sodelovale vse države, od katerih vsaka nosi svoj delež odgovornosti za usodo človeštva, zlasti zadeva to velesile. Potem je Tito razložil, kako si zamišlja popuščanje napetosti in krepitev miru ter varnosti v svetu. "Resnično popuščanje terja, da bi izkoreninili ostanke kolonializma, razizma in apartheide na jugu Afrike" in da bi odpravili nevarno krizo na Bliznjem vzhodu. "V nekaj besedah, odpraviti je treba iz mednarodnih odnosov vse vrste neenakopravnosti in nadvlade", je dejal Tito, a takoj kvalificiral, da "to terja tudi našo nesebično in popolno podporo narodom, državam in osvobodilnim gibanjem v njihovem boju za svobodo, neodvisnost, za vsestransko politično in ekonomsko emancipacijo, za njihove nacionalne pravice in progresiven razvoj", in obrzdati je treba dirko v oboroževanju. Zatem se je Tito zavzel za uvedbo novega mednarodnega gospodarskega reda in za naglejšo napredovanje držav v razvoju. "V takšnih zgodovinskih okoliščinah pomenita politika in gibanje neuvrščenosti izraz sodobnih objektivnih potreb človeštva. Gibanje neuvrščenosti je po zaslugi tega danes postalo nenadomestljiva, neodvisna in samostojna politična sila, ki pozitivno vpliva na vse mednarodne odnose"; pomen tega vedno bolj spoznavajo velesile in bloki in Tito ceni, razumevanje, s katerim ceni Kitajska dejavnost gibanja.

V nadaljevanju zdravice se je Tito komaj dotaknil nesoglasij, ki so dobile svojega izraza na beograjski konferenci neuvrščenih, in prizadevanj Kube za približanje gibanja Sovjetski zvezi sploh in omenil. Poudarjal pa je okrepitev akcijske enotnosti gibanja. "Seveda vse neuvrščene države, kar je tudi razumljivo, ne gledajo vedno enako na posamezna dogajanja in odnose v svetu. Hkrati pa se je okrepila njihova težnja, ... da si enotno prizadevajo ustvariti boljše perspektive za premostitev nasprotij in reševanje zgočih problemov v svetu po mirni poti," je dejal Tito in opozoril na dejstvo, da gibanje neuvrščenih "povezuje dejavnost večine držav v svetu z različnimi družbenimi ureditvami in različnimi stopnjami razvitosti na širokih in načelnih temeljih boja za mir, neodvisnost, enakopravnost in graditev novega, pravičnega sistema političnih in ekonomskih odnosov v svetu. To hkrati pomeni, da gibanje neuvrščenih objektivno izraža tudi bistvene dolgoročne interese vsega človeštva... V tem je vir njegove moči in vedno večje vloge, njegove dolgoročnosti in zgodovinske odgovornosti" je dejansko zaključil politični del svoje zdravice Tito.

Hua Kuo-feng je Titu odgovoril v glavnem s hvalo in povečevanjem medvojnega partizanstva, "ki je prispevalo velikanski delež k zmagi narodov... v protifašističnem boju." Nato je poudaril, da je "gibanje neuvrščenih danes postalo zelo pomembna sila narodov vsega sveta v boju proti imperikalizmu, kolonializmu in hegemonizmu", zato Kitajska pldočno podpira boj Jugoslavije za ohranitev enotnosti gibanja neuvrščenih", je dejal Hua.

JUGOSLAVIJA IN TERORIZEM - nadaljevanje članka z 2. strani

bi osvetlile resnico o njih, je poudaril predsednik komisije Batric Jovanović in se zavzel za bolj intenzivno delovanje naše propagandne dejavnosti v tujini. Jovanović je navedel tudi primere, ko so posamezna sredstva obveščanja v nekaterih zahodnih državah podprla akcije terorističnih organizacij ter skušala politično protijugoslovansko podzemlje prikazati kot disidentsko gibanje.

To pomeni dvoje: da bodo jugoslovanske oblasti stopnjevale politično kampanjo proti emigraciji iz Jugoslavije in da se bodo pri tem posluževale vseh mogočih sredstev, da bi jo kar se le da očrnilo in politično onemogočile. Drugič: pri tem bo dan ves poudarek tezi, da hoče emigracija razbitje Jugoslavije, in to v kritičnem času, ko je Zapadu mnogo na tem, da se ob Titovem odhajanju ohrani na Balkanu status quo in onemogoči Sovjetski zvezi vsakršna pretveza, da bi si podjarmila ozemlje Jugoslavije.

Dilema pred nami

Vsa emigracija iz Jugoslavije stoji tako pred dilemo: ali z realistično politiko onemogočiti komunistične mahinacije, ali pa se z razbijaškimi programi dati komunistom v zobe in tako nehoče podpirati njihovo tezo.

Ključno vprašanje pri tem so srbsko-hrvatski odnosi; to je vprašanje, ki ga je opozicija tako v Beogradu kot v Zagrebu pravilno spoznala in analizirala, kakor smo poročali v prejšnji številki KT. Danes lahko pripomnim, da je domovinska akcija Djilasa, Mihajlova, Markovića in Ignjatovića na eni strani ter Veselice, Vulete, Tudjmana in Gotovca na drugi strani med nekaterimi Hrvati naletela na pameten odmev, čeprav je res, da ena lastavica še ne prinese pomladi. Toda led doma je prebit, ljudje nasprotnih polov so - pred očmi tajne policije - pričeli govoriti.

Kako dolgo bomo v emigraciji še čakali, da nas vse sreča pamet in da pogledamo stvarnosti v oči?

VESELICA IN DJILAS

Priznati moram, da sem bil presenečen, ko so se začeli širiti glasovi in je končno prispelo sporočilo, da so se v Jugoslaviji sestali hrvatski in srbski opozicionalci, med njimi nekateri, ki so šele nedavno prišli iz zapora. Človek občuduje njihovo hrabrost in vztrajnost.

Pritisk, pod katerim živijo, jim očitno jasni poglede in ostri občutki za stvarnost. Ravno nesreča, v katero so zasuili hrvatski pomladniki, jih uči, da brez povezave z demokratičnimi Srbi ne morejo nikamor. Na straneh *Klica Triglava* smo to stalno poudarjali.

Upajmo, da se bo tudi emigracija iz tega česa naučila.

Če se Veselica in Vule v Jugoslaviji pogovarjata z Djilasom in Ignjatovičem, komaj še more kdo reči, da za pogovore med Hrvati in Srbi in drugimi Jugoslovani še ni čas, ali take pogovore sploh odklanjati, češ da so vsi Srbi srbokomunisti ali s kako drugo tako puhlico.

Kdor želi demokracijo na jugoslovanskem področju, mora govoriti z drugimi demokratičnimi Jugoslovani in se z njimi dogovoriti *že sedaj*, kako je mogoče rešiti vzajemne probleme. Stiki doma in na tujem morajo teči vzporedno.

LJUBO SIRC

Ameriško orožje za Jugoslavijo

V Washingtonu se je mudila petčlanska jugoslovanska vojaška delegacija pod vodstvom generala armade Ljubičića, zveznega obrambnega ministra. Formalno je šlo za vrnitev obiska ameriškemu ministru za obrambo Brownu, ki se je lani oktobra mudil v Beogradu (KT 453), dejansko pa so nadaljevali s pogovori, v kolikšni meri je Jugoslavija pripravljena prilagoditi svoje obrambne potrebe zapadnim dobavam. Problem je seveda v prvi vrsti političen, ker Jugoslavija ne bi rada s kakršnokoli preneglo oborožitveno potezo nudila povod Sovjetski zvezi, ki bi ga ta lahko smatrala za provokacijo. Tako se mora v veliki meri Jugoslavija zanašati na lastno izdelavo orožja in na dobave iz Sovjetske zveze, kakorkoli že to zveni ironično, saj ji edina resna nevarnost preti samo od Sovjetske zveze in njenih satelitov.

Predvsem zaradi svoje politike "neuvrščeniosti" je seveda Jugoslavija že od leta 1961 kupovala nekaj orožja v Združenih državah, toda to je bil pljunek v morje (nekako pol milijona dolarjev vrednosti na leto), čeprav je res, da je šlo za višje specializirane dobave, v kolikor so bile dopustne, a tudi za strokovno izpopolnjevanje jugoslovanskih višjih častnikov.

Pri tekočih pogovorih so sklenili nakup za vrednost skoro poldrugega milijona dolarjev, ki obsega municijo, radijsko in radarsko opremo, en jet motor in nekaj manjšega orožja. Govorili pa so tudi o bodočih dobavah; obveščeni viri trdijo, da te lahko sežejo do deset milijonov dolarjev. Če se bodo Jugoslovani odločili za večji korak v svoji oboženi neodvisnosti od Moskve, jih bodo Amerikanci radevolje podprli. (zps)

Aretacije hrvaških nacionalistov v Avstraliji

V Novem Južnem Walesu so odkrili hrvaško taborišče, v katerem so se vežbali hrvaški nacionalisti za teroristične podvige. Devetnajst Hrvatov je bilo aretiranih.

Po izjavi predstavnika avstralske vlade ta ne bo dovolila na svojem ozemlju take dejavnosti in bo tudi v bodoče s silo preprečila podobne poskuse. (zps)

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD, ENFIELD, MIDD. ENGLAND Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih

Avstralija	6.00 (9.00)	Francija	30.00	Kanada	7.00 (10.00)
Avst-r-ija	100.00	Italija	4000.00	Nemčija	16.00
U. S. A.	7.00 (10.00)	Vcl. Britanija	3.00		

Ostale evropske države: 3 funte (sterling) v odgovarjajoči valuti. Južna Amerika: 3 funte (sterling), letalsko 4 funte oz. odgovarjajoča valuta. Naročnino v Sev. Ameriki je poslati na naslov: Mr. V. Kremžar, 11047 - 110 Street, Edmonton, Alta. Canada. Čeke izstavite na V. Kremžar.

Naročnina v evropskih državah je plačljiva z mednarodno pošto nakaznico po navodilu uprave. V ostalih državah: po navodilu uprave.

KLIC TRIGLAVA prodajajo - v Trstu: Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan
- v Gorici: Katoliška knjigarna, Piazza Vittoria 20
- v Celovcu: Mohorjeva knjigarna, Viktringer Ring 26